

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑκτος

Συνδρομὴ ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10. ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτησία.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

23 Ἰουλίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ W. BRUNET DE PRESLE

Wladimir Brunet de Presle

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἐπομένης ἑλληνιστῆ γραφείσης ἐπιστολῆς εὐρίσκεται εἰς χεῖρας ἡμῶν. Βιογραφίαν τοῦ ἐπιφανοῦς ἑλληνιστοῦ καὶ φιλέλληνος ἐδημοσίευσεν ἡ Ἑστία ἐν τῷ 18 ἀριθμῷ αὐτῆς.
Σ. τ. Δ.

Μία ἐπιστολὴ τοῦ φιλέλληνος W. BRUNET DE PRESLE

Ἐκ Παρισίων, τῇ 22 Μαρτίου 1847.

Ἀξιότιμε φίλε κύριε Διομήδη!

Πῶς καὶ πόθεν νὰ ἀρχίσω τὴν ἀπολογίαν τῆς δυσκολογίᾳ σου; Μόλις ἤθελεν ἀρκεῖ ἡ εὐγλωττία τοῦ Δημοσθένους, ἀλλὰ προκρίνω νὰ καταφύγω εἰς τὰς δεήσεις τῆς φιλίας. Ἐγραψα λεπτομερῶς κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας πρὸς τὸν κύριον Πλατῦν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἤμην ὅμως ἔνοχος, τὰς ἀλλεπαλλήλους περιστάσεις αἱ ἐποῦναι κατ' ἀρχὰς μὲ ἐμπόδισαν τοῦ νὰ ἀποκριθῶ εἰς τὰς φιλόφρονας ἐπιστολάς ὑμῶν καὶ ὕστερον συστελλόμεν ἀπὸ τὴν παρ' ἡμῖν λεγομένην *mauvaise honte*, ἡ ὁποία μὲ ἔκαμε νὰ προσθέσω σφάλμα ἐπὶ σφάλματος μὴ τολμῶν νὰ τὸ διορθώσω. Σήμερον ὠφελοῦμαι ἀπὸ τὴν ἀναχώρησιν διὰ τὰς Ἀθήνας τοῦ ἐξαίρετου φίλου μου κυρίου Ζάνου. Αὐτὸς θέλει σὰς εἰπῇ καὶ ἐκ ζωῆς φωνῆς ὅτι γνωρίζει πρὸ πολλοῦ τὴν ὑπερβολικὴν ἀμέλειάν μου διὰ τὸ γράφειν, τὴν ὁποίαν πολλοὶ κατακρίνουσι δικαίως, ἀλλ' ὅτι οἱ φίλοι μὲ συγχωροῦσιν ὅμως πεποιθότες ὅτι ἡ καρδιά δὲν μετέχει τοῦ ἐγκλήματος. Μόλις τολμῶ νὰ ἐλπίζω νὰ τύχω παρὰ τῆς εὐγενείας σας τῆς τοιαύτης συμπαθείας. Ἴσως ἤρκεσε τὸ ὀλίγον διάστημα τῆς ἐδῶ διατριβῆς σας ἵνα διακρίνετε τὴν εἰλικρίνειαν τῶν αἰσθημάτων μου ὡς ἤρκεσε νὰ ἐκτιμῆσω καὶ νὰ σέβωμαι τὸν χαρακτῆρά σας. Ἐλπίζω λοιπὸν νὰ μὴν τιμωρεῖσθε τὴν σιωπὴν μου μὲ τὴν ποινὴν τὴν λεγομένην *du talion*, διόλου ἀλλοτρίας τῆς ἑλληνικῆς ἠπιότητος. Ἐλαβον μετ' εὐγνωμοσύνης τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον μὲ ἐστείλατε τῶν ἰνδικῶν μεταφράσεων τοῦ Γαλανοῦ· τὸ ἀνέγνωσα μετὰ περιεργείας καὶ ἔδωκα μικρὰν ἀνάλυσιν αὐτοῦ εἰς τὸν τρίτον τόμον τῆς νέας ἐγκυκλοπαιδικῆς ἀναθεωρήσεως (*Nouvelle revue encyclopédique*), ἥτις δημοσιεύεται εἰς τὸν κύριον Didot, ὅπου σκοπεύω νὰ γνωστοποιήσω

ὅσα βιβλία ἑλληνικὰ θέλουν φθάσει εἰς χεῖράς μου. Κατὰ τὸ παρὸν ἐνασχολοῦμαι περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν μεσαιῶνα, τὴν ὁποίαν θέλω ἐξακολουθήσει μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Εἶδον μὲ λύπην ὅτι ἡ παρούσα κατάστασις τῆς πολιτικῆς δὲν ἐγκρίνεται κατὰ πάντα ὑπὸ σῆς. Καταλαμβάνω ὅτι εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς θεμελιώσεως τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας δὲν δύνανται νὰ συμφωνοῦσιν ὅλοι περὶ τῆς καταλληλοτέρας καὶ συντομωτέρας ὁδοῦ. Μόλον τοῦτο ὅσοι θεωροῦν ἐν γένει τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος ἀναγκάζονται νὰ ὁμολογῶσιν ὅτι αὐτὴ ἔκαμε καὶ κάμνει καθημέραν μεγάλας προόδους, καὶ νὰ εἴσθε βέβαιοι ὅτι τοῦτο ἐπιθυμοῦν πρὸ πάντων οἱ φιλέλληνες Γάλλοι χωρὶς κανένα σκοπὸν συμφέροντος ἰδιαιτέρου ἢ πολυπράγμονος ἐπιβόρου. Εἶμαι πολλὰ ἀνυπόμονος νὰ μάθω ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὑπερέβη ἀσφαλῶς καὶ ἐντίμως ἐνταυτῷ τὰς παρούσας δυσκολίας. Ἐπιθυμῶ ὁμοίως νὰ ἔχω καλὰς εἰδήσεις τῆς ὑμετέρας ὑγείας καὶ τῶν φιλάτων σας. Καὶ σὰς παρακαλῶ θερμῶς νὰ μὴ μὲ στερησέτε τῆς πολυτίμου ἀλληλογραφίας.

Ὁ προθυμότητάς σας δοῦλος καὶ φίλος
WLADIMIR BRUNET DE PRESLE.

Ἡ μήτηρ καὶ γυνή μου
σὰς εὐχαριστοῦσι τῆς
ὑμετέρας ἐνθυμήσεως.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ

Ἐκ τῶν τοῦ Σμῆλς περὶ χαρκατῆρος.

Ἡ ἐγκράτεια εἶναι τόλμη καὶ θάρρος ὑπὸ ἐτέραν ἔποψιν· δύναται τις περὶ αὐτῆς νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι ἡ ἀρχικὴ τοῦ χαρακτῆρος ὑπόστασις. Τὴν ἀρετὴν ταύτην ἔχων ὅς ὅστις ὁ Σαίξπηρος ὀρίζει τὸν ἄνθρωπον ὡς ὃν βλέπον καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν. Αὕτη κυρίως διακρίνει τὸν ἄνθρωπον τοῦ ζῴου, καὶ ἄνευ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀληθὲς μεγαλειότης.

Ἡ ἐγκράτεια εἶναι ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς. Ὁταν ὁ ἄνθρωπος χαλαρώσῃ τὸν χαλινὸν τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ καὶ τῶν παθῶν, ἀποβάλλει τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν, φέρεται ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τοῦ βίου καὶ καθίσταται δοῦλος τῶν ἰδιοτροπιῶν του.

Ὅπως τις κατασταθῇ ἠθικῶς ἐλεύθερος, ὅπως ὑψωθῇ ὑπεράνω τοῦ κτήνους, πρέπει νὰ δύναται

ν' ἀνίσταται εἰς τὰς δυνάμεις του· τὴν δυνάμιν δὲ ταύτην ἀποκτᾷ διὰ τῆς ἀσκήσεως. Ἐνταῦθα δὲ κυρίως κείται ἡ διαφορὰ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἡθικοῦ ἀνθρώπου· ὁ ἡθικὸς δὲ βίος καὶ οὐχὶ ὁ φυσικὸς εἶναι ἡ ἀληθινὴ βίσις τοῦ ἀτομικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐν τῇ Γραφῇ ἐπαινέται οὐχὶ ὁ ἰσχυρὸς, ὁ κυριεύων πόλεις, ἀλλ' ὁ ἰσχυρὸς, ὁ διοικῶν τὸν ἴδιον αὐτοῦ νοῦν· ὁ τελευταῖος δὲ οὗτος εἶναι ὁ θέτων δικαίως χαλινὸν εἰς τὰς σκέψεις, τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις του. Τὰ ἐννέα δέκατα τῶν κακοήθων ἐπιθυμιῶν, αἵτινες ἐκφυλίζουσι τὰς κοινωνίας, καὶ αἵτινες ἐκπληρούμεναι καθίστανται αἵσχη, ἤθελον ἐκμηδενισθῇ ἂν κατ' αὐτῶν ἀντετάσσεται ὁ ἄκαμπτος πειθαρχία, τὸ σέβας, ὅπερ ὀφείλει ἕκαστος εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἡ ἐγκράτεια. Διὰ τῆς ἀγρύπνου ἀσκήσεως τῶν ἀρετῶν τούτων ἡ καθαρότης τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος ἀποκαθίσταται ἕξις καὶ ὁ χαρακτήρ θεμελιούται ἐπὶ τῆς ἀγνότητος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μετριοπαθείας.

Τὸ ἕριστον στήριγμα τοῦ χαρακτῆρος εὐρίσκεται πάντοτε ἐν τῇ ἕξει, ἥτις καθόσον ἡ θέλησις διευθύνει ἡμᾶς καλῶς ἢ κακῶς, θέλει εἶναι δι' ἡμᾶς ὁ μετριοπατέστερος τῶν κυρίων καὶ ὁ σκληρότερος τῶν δεσποτῶν. Εἰς ἡμᾶς λοιπὸν ἀπόκειται νὰ εἰμεθα ἐκούσιοι ὑπὸ τῶν πρώτων ἢ δευτέρων ταπεινῶν τοῦ δευτέρου. Ὁ μὲν θὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς τὰς τριβύδας τοῦ ἀγαθοῦ, ὁ δὲ θὰ κατακρημνίσῃ εἰς τὴν καταστροφὴν.

Ἡ ἕξις μορφοῦται διὰ τῆς ἐπιμελεστέρας ἀγωγῆς· ὅντως δὲ πᾶν ὅ,τι ἀποκτᾷ τις διὰ τῆς μεθοδικῆς ἀγωγῆς καὶ τακτικῆς ἀσκήσεως εἶναι ἀληθῶς ἐκπληκτικόν. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς, τὰ μᾶλλον ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀχάριστα στοιχεῖα, τὰ περιτρίμματα τῶν ὁδῶν, αὐτοὶ οἱ ἀμαθεῖς χωρικοὶ, οὓς ἀποσπῶμεν ἐκ τῆς ἐργασίας, ἀναπτύσσουσιν ἀρετὰς θάρρους, ὑπομονῆς καὶ θυσίας τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, ἃς οὐδέποτε ἤθελε τις ὑποθέσει ἐμφυλοφύλακας ἐν αὐτοῖς. Οἱ ἄνδρες οὗτοι, πεφροντισμένως πειθαρχούμενοι, παρέσχον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἢ κατὰ τοὺς φοβερωτέρους ἔτι κινδύνους τῆς θαλάσσης, παραδείγματα ἀληθοῦς ἀνδρείας καὶ ἡρωϊσμοῦ.

Ἄνευ ἡθικῆς πειθαρχίας, ἄνευ τακτικῆς ἀσκήσεως οὔτε μέθοδος, οὔτε τάξις δύναται νὰ ὑφίσταται ἐν τῇ ὁργανώσει τοῦ βίου. Μετ' αὐτῶν ἀναπτύσσεται τὸ πρὸς σεαυτὸν σέβας, τὸ αἵσθημα τοῦ καθήκοντος, καὶ τὸ ὑπακούειν καθίσταται ἕξις. Ὁ ἄνθρωπος ὁ γινώσκων κάλλιον νὰ κυβερνᾷ ἑαυτὸν, ὁ ἔχων ἐπομένως καὶ πλείονα αὐτοβουλίαν, μένει ἔσχατος ὑποταγμένος ὑπὸ πειθαρχίαν· ὅσῳ δὲ αὕτη εἶναι τελειότερα, τόσον ἡ ἡθικὴ ἰσορροπία εἶναι ἐντελεστέρα. Πρέπει νὰ εἶναι τις κύριος τῶν ἐπιθυμιῶν του καὶ νὰ ὑποτάσσῃ ταύτας εἰς ὑψηλότερας δυνάμεις τῆς φύσεώς του, ὁρίζων εἰς αὐτὰς ὁδηγὸν τὴν

συνείδησιν, ἄλλως καθίσταται δοῦλος τῶν κλίσεων του, καὶ παίγνιον τῆς φαντασίας του καὶ τῶν ἐντυπώσεων του.

Ἡ πρώτη σχολὴ τῆς ἡθικῆς πειθαρχίας καὶ ἡ ἀρίστη εἶναι, ὡς καὶ προηγουμένως κατεδείξαμεν, ἡ οἰκογένεια· μετὰ ταύτην ἔρχεται τὸ σχολεῖον καὶ τέλος ἡ κοινότης. Ἐκαστὴ τῶν βαθμίδων τούτων παρασκευάζει τὸν ἄνθρωπον πρὸς μετὰβασιν εἰς τὴν ἑτέραν. Τὸ μέλλον δὲ τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναικὸς ἐξαρτᾶται, καθόλου εἰπεῖν, ἐκ τοῦ παρελθόντος αὐτῶν. Ἐάν τις δὲν ἔζησεν ἐν οἰκογενείᾳ, ἐάν δὲν ἐφοίτησεν εἰς σχολεῖον, ἐάν ἀφῆλθῃ ἄνευ ἀνατροφῆς, οὐκ αὐτῷ, οὐκ τῇ κοινωνίᾳ, ἥς εἶναι μέλος.

Οἰκογένεια κάλλιον ὁργανωμένη θεωρεῖται ἐκείνη ἐν ἣ ἡ πειθαρχία εἶναι τελειότερα καὶ ὅπου συνάμα ἡ ἀσκήσις αὐτῆς δὲν εἶναι τόσον ἐπισημασμένη. Ἡ ἡθικὴ πειθαρχία ἐνεργεῖ μετὰ δυνάμεως νόμου φυσικοῦ. Οἱ εἰς αὐτὴν δὲ ὑποτασσόμενοι πράττουσι τοῦτο ἀνεπαισθήτως.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς αὐστηρᾶς πειθαρχίας ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ἐστὶ περιέργως κατεδείχθη ὑπὸ γεγονότος, ὅπερ διηγείται ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτῆς ἡ mistress Schimmelpenninck: Κυρία ἐπισκεφθεῖσα μετὰ τοῦ συζύγου τῆς τὰ πλεῖστα τῶν φρενοκομείων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης παρετήρησεν ὅτι οἱ πλείονες τῶν παραφρόνων ἦσαν μονογενεῖς υἱοί, ὧν ἡ θέλησις κατὰ τὴν παιδικὴν αὐτῶν ἡλικίαν οὐδέποτε σχεδὸν ὑπεβλήθη εἰς πειθαρχίαν· ὀλιγώτεροι δὲ ἦσαν οἱ ἀνήκοντες εἰς πολυμελῆ οἰκογένειαν.

Καίτοι ἡ ἡθικὴ φύσις ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς φυσικῆς καταστάσεως καὶ τῆς ὑγείας τῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ ἐκ τῆς παιδικῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ παραδείγματος τῶν περὶ αὐτοὺς, οὐχ ἥττον ἕκαστος ἀνθρώπος δύναται νὰ διευθύνῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν, νὰ συγκρατήσῃ αὐτήν, νὰ υποβάλῃ εἰς πειθαρχίαν καὶ καρτερικῶς νὰ ἐπαγρυπνήσῃ. Εἰπέ ποτε καθηγητῆς ὅτι αἱ ἕξεις καὶ αἱ κλίσεις διδάσκονται ὡς αἱ γλώσσαι.

Πάντες οἱ ἄνθρωποι οἱουδήποτε ἐπαγγέλματος ἰδιωτικοῦ ἢ δημοσίου πρέπει νὰ ὑποτάσσωνται εἰς κανόνας καὶ σύστημα αὐστηρόν. Μέγα μέρος τῆς ἐπιτυχίας πολλῶν ἔργων τοῦ συνήθους βίου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἕξεως, ἣν ἀπέκτησαν οἱ ἐργάται αὐτῶν, τοῦ νὰ εἶναι κύριοι ἑαυτῶν καὶ κύριοι τῶν ἄλλων. Ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἐγκράτεια ἐξομαλύνουσι τὴν ὁδὸν καὶ ἀνοίγουσι πολλὰς ἄλλας, αἵτινες ἤθελον μείνει ἄνευ αὐτῶν κλεισμένα. Τοῦτο λέγομεν καὶ περὶ τοῦ σεβασμοῦ, ὃν ἕκαστος ὀφείλει εἰς ἑαυτόν· διότι ὁ σεβόμενος ἑαυτὸν, ἐν γένει σέβεται καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἄλλου.

Ὅ,τι εἴπομεν περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ καθημερινοῦ βίου, λέγομεν καὶ περὶ τῆς πολιτι-

κῆς. Αἱ ἐν τῇ πολιτικῇ ἐπιτυχίαι ἐπετεύχθησαν μᾶλλον διὰ τῆς ὑπομονῆς παρὰ διὰ τῆς ἱκανότητος, μᾶλλον διὰ τοῦ χαρακτῆρος παρὰ διὰ τῆς ἀγχινοίας· ὁ μὴ δυνάμενος νὰ συγκρατήσῃ ἑαυτὸν, στερεῖται ὑπομονῆς καὶ λεπτῆς διαγνώσεως· δὲν δύναται δὲ, οὕτως ἔχων, οὕτε ἑαυτὸν οὐδὲ ἄλλους νὰ κυβερνήσῃ. Ἡμέραν τινὰ ἐνόησαν τοῦ Πιτ συνεζητεῖτο τὸ ζήτημα ὁποῖα εἶναι ἡ ἰδιότης, ἣν πρέπει νὰ ἔχῃ ἀναγκαίως ὁ ὑπουργός. Ἡ ἐγγλωττία, εἶπεν εἷς, ἡ μάθησις, εἶπεν ἕτερος, ἡ φιλοργία, ἀπήντησε τρίτος. Ὁχι, εἶπεν ὁ Πιτ, ἡ ὑπομονή. Ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν δὲ ταύτην ὁ Πιτ ὑπερεῖχε πάντων. Ὁ φίλος αὐτοῦ Ῥοβέρτος Ῥόζε εἶπεν ὅτι οὐδέποτε εἶδε τὸν Πιτ ἐν δυσθυμίᾳ. Ἐν τούτοις ἂν καὶ ἡ ὑπομονὴ ἐν γένει θεωρεῖται ἡ ἀρετὴ τῶν δικτῶν, ὁ Πιτ συνέδεε τὴν ὑπομονὴν πρὸς τὴν μᾶλλον ἐκτακτον ταχύτητα. Ἐσκέπτετο ταχέως καὶ ἐξετέλει ταχέως τὰς ἀποφάσεις του.

Διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἐγκρατείας μορφοῦται ὁ ἀληθὺς ἡρωϊκὸς χαρακτήρ. Ὁ μέγας Χάμπδεν (Hampton) ἐκέντητο εἰς μέγα βαθμὸν τὰς ἐξόχους ταύτας καὶ εὐγενεῖς ἀρετὰς, ἃς ὁμολογουμένως ἀνεγνώριζον καὶ αὐτοὶ οἱ πολιτικοὶ αὐτοῦ ἀντίπαλοι. Ὁ Κλάρενδων εἰκονίζει αὐτὸν ὡς ἄνδρα ὁμαλοῦ ἥθους καὶ σπανίας μετριοφροσύνης, ἐμφύτου εὐγενείας καὶ φύσεως ζωηρᾶς καὶ εὐθύμου. Ἦτο μετρίλιος καὶ γλυκύς, καίπερ ἀτρόμητος· ἡ ὁμιλία του ἦτο ἀμεμπτος, ἡ δὲ καρδία πλήρης ἐνθέρμου συμπαθείας πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα. Ὀλίγον ὠμίλει, ἀλλ' ἐκάστη λέξις αὐτοῦ, ἀσπίλου τὸν χαρακτήρα ὄντος, εἶχε βάρος. Ἦτο σωφρονέστατος καὶ ἐγίνωσκε ν' ἀσκήσῃ ἐπὶ τῶν παθῶν αὐτοῦ καὶ τῶν αἰσθημάτων ἀπόλυτον κράτος· τοῦτο δ' ἐδίδεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν δυνάμιν τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ὁρμητικὸς χαρακτήρ δὲν εἶναι πάντοτε κακός. Ὅσον ὅμως ὁ χαρακτήρ εἶναι ὁρμητικὸς τόσῳ παριστᾶται ἀνάγκη νὰ πειθαρχηται καὶ δαμάζῃται. Ὁ δόκτωρ Τζόνσον λέγει ὅτι οἱ ἄνθρωποι γηράσκοντες βελτιοῦνται χάρις εἰς τὴν πείραν, ἣν ἀνέκτησαν· τοῦτο ὅμως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς φύσεώς των. Οὐχὶ τόσον τὰ σφάλματα κατέστρεψαν πολλοὺς, ὅσον ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐβίωσαν μετὰ τὴν διάπραξιν αὐτῶν. Οἱ φρόνιμοι συνετίζονται ἐκ τῶν σφαλμάτων των, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλοὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἡ πείρα οὐδὲν διδάσκει, καὶ οἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ καθίστανται στενώτεροι τὸν νοῦν, φαυλότεροι καὶ ἐλαττωματικώτεροι.

Ὅ,τι ὀνομάζομεν εἰς τοὺς νέους ὁρμητικὸν χαρακτήρα εἶναι συνήθως μέγα κεφάλαιον δραστηριότητος, τὸ ὁποῖον ὁ χρόνος δὲν ὀρίμασεν, ὅπερ δύναται νὰ καταναλωθῇ εἰς ἐπωφελεῖς ἐργασίας, χορηγουμένης πάσης εὐκολίας. Ἡ ὁρμητικὸς τοῦ χαρακτῆρος ἐνίοτε εἶναι ἰσχυρὰ θέ-

λησις καὶ εὐερέθιστος. Ἄνευ ὁδηγοῦ μένουσα ἐκδηλοῦται ὑπὸ φανταστικῶν ἐξεγέρσεων θυμοῦ, διευθυνομένη ὅμως ὡς ἀτμός ἐν μηχανῇ δύναται ν' ἀποβῇ πηγὴ δραστηριότητος καὶ ὠφελείας.

Ὁ περιώνυμος κόμης Σταφὸρδ ἦτο φύσεως εὐερέθιστος καὶ ἐμπαιθὺς, καὶ ἐπὶ μακρὸν ἡγωνίσθη νὰ κατανικήσῃ τὸ ἦθος τοῦτο. Ἀναφύων τὴν συμβουλὴν φίλου του, τοῦ γηραιοῦ γραμματέως Κόκ, ὅντος ἱκανῶς εἰλικρινοῦς ὅπως ὑποδείξῃ αὐτῷ τὸ ἐλαττωμά του καὶ προφυλάξῃ ἐκ τοῦ κινδύνου ἐφ' ὃν ἐφύετο, ἔγραψε: «Μοὶ ἐδώσατε καλὴν συμβουλὴν ὑπομονῆς· εἶναι ἀληθές· ὅτι ἡ ἡλικία μου καὶ αἱ κλίσεις μου αἱ φυσικαὶ καθιστῶσιν με ὁρμητικώτερον τοῦ δέοντος, δι' ἐλπίδος ὅμως ἔχω ὅτι ἡ πείρα καὶ ἡ μεγάλη ἐπαγρύπνησις ἐπ' ἐμὲ αὐτὸν θὰ πράξωσι καὶ θὰ δαμάσωσι τὸ ἦθος μου. Ἐν τούτοις ἐλπίζω ὅτι θὰ τύχω τῆς συγγνώμης τῶν ἄλλων διότι ὁ ὁρμητικὸς μου χαρακτήρ θέλει δαπανηθῇ ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης, τῆς τιμῆς καὶ τοῦ συμφέροντος τοῦ κυρίου μου. . .»

Ὁ Κρόμβελλ εἰκονίζεται ἡμῖν ἐπίσης ὡς ἔχων ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ χαρακτήρα ἰδιότροπον, παράφορον, ἰσχυρογνώμονα καὶ ἀδιόρθωτον, μετὰ νεανικῆς δραστηριότητος, ἥτις κατηναλίσκετο εἰς ποικίλας κακὰς πράξεις. Ἐν τῇ γενεθλίᾳ αὐτοῦ πόλεις εἶχε φήμην ταραχοποιῶν, καὶ μεγάλους βήμασιν ἔτρεχε πρὸς τὸ κακόν, ὅτε ἡ θρησκεία ὑπὸ τὴν αὐστηρότερην αὐτῆς περιβολὴν ἔθετο χεῖρα ἐπὶ τῆς βιαιότητος ἐκείνης φύσεως, ὑποτάξασα εἰς τοὺς σιδηροὺς κανόνας τοῦ καλῆς βίου. Διεύθυνσις ὅλως νέα ἐδόθη εἰς τὴν δραστηριότητά του· ἀνέφικεν ὁδὸν εἰς τὸν δημόσιον βίον, οὗτω δὲ ὁ Κρόμβελλ κατάρθωσεν ἐπὶ εἰκοσι περίπου ἔτη νὰ δεσπόσῃ τῆς Ἀγγλίας. Τοιοῦτοι εἰκονίζονται καὶ οἱ νεανικοὶ χαρακτῆρες τῶν ἀνδρείων προγκίπων τῆς οἰκογενείας Νασῶ, τοῦ Βελιγικτῶνος, τοῦ Ναπολέοντος, τοῦ ποιητοῦ Βορδοβόθ.

Δυνατὸν νὰ ἔχῃ τις ἀσθενὲς σῶμα καὶ φυσικὴν κατασκευὴν, ἀλλὰ νὰ εἶναι πεποικισμένος διὰ μεγάλης ψυχῆς, ἐνεργητικῆς καὶ εὐγενούς. Ὁ καθηγητῆς Τυνδάλ ἐχάραξεν ἡμῖν ὥραιαν εἰκόνα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Φαραδὰ καὶ τῶν ἀφιλοκερδῶν αὐτοῦ ἔργων ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης. Παρίστα αὐτὸν ὡς φύσεως ἰσχυρᾶς, ὁρμητικῆς, ἐξόχως ὅμως εὐαίσθητος καὶ τρυφερός. Ὑπὸ τὴν γλυκύτητα καὶ πραότητα αὐτοῦ ἐκρύπτετο, λέγει, ἐστία ἡφαιστείου. Ἦτο ζωηρὸς καὶ εὐερέθιστος, ἀλλ' εὐκόλως κατεπραίνετο. Δὲν κατανάλωσεν τὸ πῦρ τῆς φύσεώς του εἰς ἀνωφελεῖς πάθη, ἀλλ' εἶχε κατασταθῇ κέντρον ἀκτινοβόλων ἀκτίνων, αἵτινες ἐφώτισαν καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον καὶ τὸν τῶν ἄλλων.

Θελατικὸν δεῖγμα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Φαραδὰ, ὅπερ εἶναι ἄξιον νὰ μνημονευθῇ, μαρτυ-

ροῦν τὸ κράτος ὅπερ ἤσκει ἐφ' ἑαυτοῦ, εἶναι ἡ αὐταπάρνησις. Ἀφιερωμένος εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀναλυτικῆς χημείας, ἠδύνατο ταχέως νὰ ἀποκτήσῃ μεγάλην περιουσίαν, ἀλλ' εὐγενῶς ἀντέστη εἰς τὸν πειρασμὸν, καὶ προετίμησε τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης. «Υπολογίζων τις τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του, λέγει ὁ Τυνδάλ, βλέπει ὅτι αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ σιδηροῦργου, αὐτὸς ὁ μαθητευόμενος βιβλιοδέτου, εἶχε νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ περιουσίας 150,000 λιρῶν ἀφ' ἑνὸς, καὶ τοῦ ἀφιλοκερδοῦς τῆς ἐπιστήμης ἀφ' ἑτέρου· ἐπροτίμησε τὸ δεύτερον καὶ ἀπέθανε πτωχὸς· ἔφερον ὅμως τὴν δόξαν τοῦ νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ 40 ἔτη ἐφ' ὑψηλοῦ τὴν ἐπιστημονικὴν φήμην τῆς Ἀγγλίας.

Πᾶς ὅστις θέλει νὰ διατρέξῃ τὸν βίον ἐντίμως καὶ εἰρηνικῶς, ἀναγκαίως πρέπει νὰ μάθῃ νὰ παραιτῆται ἐνίοτε τὰ ἴδια συμφέροντα, μικρὰ καὶ μεγάλα. Πρέπει νὰ μάθῃ ἄλλοτε μὲν νὰ ὑποφέρῃ, ἄλλοτε δὲ ν' ἀπέχῃ. Τὸ ἥθος πρέπει νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν κρίσιν καὶ ν' ἀποφεύγῃ πᾶν ὅ,τι ἐρεθιστικόν, προπετὲς καὶ σαρκαστικόν. Ἐὰν συνειθίσῃ τις τὸν νοῦν του εἰς τοῦτο, δύναται διαρκῶς νὰ ἴσταται μακρὰν τῶν τοιούτων δαιμόνων.

Εἶναι ὡσαύτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀτομικὴν ἡμῶν εὐτυχίαν νὰ δυνάμεθα νὰ εἴμεθα κύριοι τῆς γλώσσης ἡμῶν, ὡς καὶ τῶν πράξεων· διότι ὑπάρχουσι λέξεις πλήττουσαι σκληρότερον τοῦ ἐγγειριδίου, καὶ κατὰ τὴν προαιμίαν: *Ἡ γλώσσα κόκκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα τσακίζει*. «Ὁ Θεὸς φυλάξει», λέγει ἡ μὲν Βρέμερ ἐν τῇ Οἰκογενειακῇ ἐστία, «ἐν τῇ καταστρεπτικῇ δυνάμει τῶν λέξεων! Ὑπάρχουσι λόγοι σπαράσσοντες τὴν καρδίαν κάλλιον τῶν μάλλον τεθηγμένων ξιφῶν, λόγοι, ὧν ἡ πληγὴ προξενεῖ ἀλγυδόνος καθ' ἅπαντα τὸν βίον».

Εἶναι λοιπὸν ἴδιον ἀνθρώπου ἀγαθοῦ ἥθους τοῦ νὰ εἶναι κύριος τῶν λόγων· ὁ ἐχέφρων καὶ ἀνεκτικὸς θὰ κρατήσῃ ἐν ἑαυτῷ λόγον δηκτικὸν καὶ αὐστηρὸν, δυνάμενον νὰ ψυχράνῃ τὰ αἰσθητά τοῦ ἄλλου, ἐνῷ ὁ ἀνόητος, λέγων ἀπερισκέπτως ὅ,τι ἤθελε διέλθῃ τῆς κεφαλῆς του, θυσιάζει διὰ μίαν ἀστείότητα τὸν φίλον του.

Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι πολλοὶ οὐχὶ ἀνόητοι, ἀλλ' ἀπερίσκεπτοι ἐν τοῖς λόγοις αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. Πολλὰκις ἄνθρωποι νοσημονέστατοι καὶ ὀρηκτικοί, ἔχοντες ἑτοιμον τὸ πνεῦμα καὶ κοπίδα τὸν λόγον, ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν χειροκροτημάτων ἔρριψαν σαρκαστικούς λόγους, οἵτινες βραδύτερον ἐπέπεσον κατ' αὐτῶν, μέγιστον κακὸν προξενήσαντες. «Τὸ κακὸν τὸ ἐξεργάμενον ἐκ τοῦ στόματος, λέγει ὁ Herbert, ἐπαναπίπτει συνήθως εἰς τὴν καρδίαν». Δύναται τις μάλιστα ν' ἀναφέρει πολιτικούς ἀνδρας ἀποτυχόντας, διότι ἦσαν ἀνίκανοι νὰ κρατήσωσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, δηκτικὴν οὖσαν πρὸς τοὺς

ἀντιπάλους. «Μία φράσις, λέγει ὁ Βένθαμ, συνετάρξατο πολλὰς φιλίας καὶ ἴσως βασιλείαν πλείων τοῦ ἐνός». Διὰ τοῦτο ὅταν τις αἰσθάνεται τὸν πειρασμὸν νὰ γράψῃ εὐφυῆ μὲν λόγον ἀλλὰ τραχὺν, κάλλιον νὰ καταλίπῃ αὐτὸν εἰς τὸ βάθος τοῦ μελανοδοχείου του, οἷαδὴ ποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ δυσκολία αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ τὸν συγκρατήσῃ. Ἰσπανικὸν λόγιον λέγει, ὅτι «τὸ πτερόν τῆς χηνὸς συνήθως πληγώνει ἰσχυρότερον τοῦ ὄνυχος τοῦ λέοντος».

Ὁ Καρλόλλος εἶπεν ὁμιλῶν περὶ τοῦ Ὀλιβιέρου Κρόμβελ: «Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ εἰς ἑαυτὸν τὰς σκέψεις του, οὐδέποτε δύναται νὰ διαπράξῃ μεγάλα ἔργα». Ὁ Γάλλος Λακορδαίρος θέτει εἰς τὴν πρώτην τάξιν τὸν λόγον, εἰς τὴν δευτέραν τὴν σιωπὴν. *Μετὰ τὸν λόγον, λέγει, ἡ σιωπὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἐν τῷ κόσμῳ δύναμις.*

Εἶναι ἐν τούτοις στιγμαὶ καὶ περιστάσεις, καθ' ἃς εἶναι οὐ μόνον συγγνωστόν ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον νὰ ἐκφράσῃ τις τὴν ἀγανάκτησιν του. Πρέπει νὰ δεικνύωμεν τὴν ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ ψεύδους, τῆς οἰήσεως καὶ τῆς σκληρότητος. Ὁ ὑπὸ ἀληθινῶν αἰσθημάτων ἐμφορούμενος πρέπει νὰ ὑψοῦται ὑπὲρ πᾶσαν χαμέρπειαν καὶ ἀδικίαν, καὶ ὅταν μάλιστα οὐδεμίαν ἔχῃ ὑποχρέωσιν νὰ ὁμιλήσῃ. «Δὲν θέλω νὰ ἔχω οὐδὲν κοινὸν, λέγει ὁ Πέρβες, μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἡ ἀγανάκτησις τῶν ἄλλων δὲν συγκινεῖ· οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει εἶναι μάλλον ἀγαθοὶ παρὰ κακοί, συνήθως ὅμως οἱ κακοὶ ὑπερέχουσι, διότι εἶναι τολμηρότεροι. Οὐδὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ ἡμᾶς νὰ θαυμάσωμεν τὸν ποιοῦντα λογικὴν χρῆσιν τῶν δυνάμεών του, καὶ πολλὰκις μόνον καὶ μόνον διὰ τοῦτο κηρυσσόμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀναμφιβόλως πολλὰκις μετεμελήθη διότι ὁμιλήσα, ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ πολλὰκις μετεμελήθη διότι ἐσιώπησα».

Ὁ τὸ ἀγαθὸν ἀγαπῶν δὲν δύναται νὰ μένῃ ἀδιάφορος πρὸ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀδικίας. Ἐὰν ζωηρῶς αἰσθάνεται, ζωηρῶς θὰ ὁμιλήσῃ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας.

Πρέπει ἐν τούτοις νὰ προφυλασσώμεθα ἀπὸ τῆς παραφρόρου καταφρονήσεως τῶν ἄλλων. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἄριστοι ὑπόκεινται εἰς τὸ κακὸν τοῦτο, οὐδόλως εἶναι ἀνεκτικοὶ τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἄλλων, ἐνῷ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς τυγχάνουσιν ἄνδρες σοφῶροι. Ἐξ ὅλων τῶν δώρων τῆς διανοίας, τὸ σπανιώτερον εἶναι ἡ ὑπομονὴ ἢ ὁφείλει νὰ ἔχῃ ἄνθρωπος ἀνεπτυγμένου νοῦς, πρὸς ἄνθρωπον μὴ τοιοῦτον. Τὸ καλλίτερον φάρμακον πρὸς ἄρσιν τοῦ κακοῦ τούτου εἶναι ἡ φρόνησις καὶ ἡ αὐξήσις τῆς πείρας τοῦ κόσμου. Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ἄνθρωποι τυγχόντες ὑψηλῆς ἀνατροφῆς καὶ μεγάλης πείρας εἶναι ὑπομονητικοὶ καὶ ἀνεκτικοί, κρίνουσι τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων καὶ τὰ μειονεκτήματα,

λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν τὰς περιστάσεις ἐν αἷς ἀνετάρφησαν καὶ διέτριψαν καὶ αἵτινες ἐμόρφωσαν τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. «Δὲν βλέπω οὐδεμίαν τῶν κακῶν πράξεων, ἃς ἄλλοι ἔπραξαν, τὴν ὁποίαν νὰ μοὶ ἠδυνάμην νὰ πράξω καὶ ἐγώ», ἔλεγεν ὁ Γκαίτε. Τὸ αὐτὸ περίπου ἀπεφώνησε καὶ ἕτερος σώφρων καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ, βλέπων κακοῦργον ἀπαγόμενον εἰς φυλακὴν· «Ἐκεῖ θὰ ἀπηγόμην κἀγὼ, εἶπεν, ἄνευ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ».

Ὁ βίος, κατὰ μέγα μέρος, θὰ εἶναι οἷος παρ' ἡμῶν διαπλάσθη. Ὁ εὐθυμὸς ἄνθρωπος βλέπει τὸν κόσμον ὑπὸ χαρμόσυνα χρώματα, ὁ κατηφὴς ὑπὸ μέλανα. Συνήθως βλέπομεν τὴν ἰδίαν ἡμῶν φύσιν ἀντανκλωμένην εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς. Ἐὰν εἴμεθα φιλόνοικοι θὰ εὖρωμεν καὶ τούτους ἐπίσης, ἐὰν φιλεσήμενοι πρὸς αὐτοὺς, θὰ εὖρωμεν τοιούτους καὶ αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς. Ἐκ τίνος ἐσπερίδος ἐπιστρέφων κύριός τις εἰς τὸν οἶκόν του, εἶπεν εἰς ἀστυνομικὸν κλητῆρα ὃν συνήντησε καθ' ὁδὸν ὅτι παρηκολοθεῖτο ὑπὸ τινος ὑπόπτου ὄψεως ἀνθρώπου. Ἐγένετο ἔρευνα καὶ εὗρεθῃ ὅτι ὁ παρακολοθεῖν ἦτο ἡ σκιά τοῦ κυρίου! Τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ· οὗτος εἶναι ἡ ἀντανάκλασις ἡμῶν αὐτῶν.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ ζῶμεν ἐν εἰρήνῃ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ νὰ ἐφεκλύωμεν τὸ σέβας αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς, ὁφείλομεν νὰ σεβώμεθα τὴν προσωπικότητά των. Ἐκαστος ἄνθρωπος ἔχει ἰδίους τρόπους καὶ ἥθος ὡς ἔχει ἀνάστημα καὶ μορφήν· ὁφείλομεν λοιπὸν πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ φερώμεθα καθ' ὃν τρόπον θέλωμεν καὶ οὗτοι νὰ φέρονται πρὸς ἡμᾶς.

Πολλὰκις δὲν βλέπομεν τὸ εἰς ἡμᾶς ὑπάρχον γελοῖον, καὶ ὅμως ὑπάρχει.

Εὐρίσκουμεν θαυμασίας συμβουλὰς ἐν ἐπιστολῇ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου Φαραιδᾶ πρὸς τὸν φίλον του Τυνδάλ. Εἶναι πλήρης πατριωτικῆς σοφίας, πόρισμα μακρᾶς πείρας καὶ πλουσίας τοῦ βίου. «Ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοὶ εἰπῶ, ἐγὼ ὁ γέρον ἤδη, ὅστις εἶχον τόσον χρόνον ὥπως ἐπισκοπήσω τὰ πράγματα, ὅτι ἐν τῇ νεότητι μου πολλὰκις παρετήρησα ὅτι κακῶς ἡρμήνευον τὰς προθέσεις τῶν ἄλλων, ἐνῷ δὲν εἶχον τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἀπέδιδον εἰς αὐτάς· κατὰ γενικὸν κανόνα, προτιμότερον εἶναι νὰ δεικνύεται τις δύσινους ὅταν φράσις τις φαίνεται δηκτικὴ, εὐθετος δὲ νὰ δράττεται αὐτῆς, ὅταν περιέχῃ ἀγαθὸν τι αἰσθημα. Ἡ ἀλήθεια τάχιον ἢ βράδιον θ' ἀναλάβῃ καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἐὰν ἔχωσιν ἄδικον ταχύτερον θέλουσι κατανοῆσαι ὅτι προσεφέρθη τις πρὸς αὐτοὺς εὐπροσηγόρως καὶ οὐχὶ τραχέως. Ὅ,τι θέλω νὰ εἰπῶ συνοψίζεται ἐν τοῖς ἑξῆς· ὅσοι τὸ δυνατόν πρέπει νὰ μένῃ τυφλοὶ κατὰ τῆς μεροληψίας, ἄγνοοι δὲ ἐνώπιον τῆς ἀγαθῆς θελήσεως. Εἰναι τις εὐτυχέστερος ὅταν ἀναζητῇ τὴν ὁδὸν τὴν ἀ-

γούσαν εἰς τὴν εἰρήνην. Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῇς πόσον πολλὰκις ἠγανάκτησα ὅταν ἀπῆντησα ἀντίστασιν, ἢ ἀδικίαν, ἢ ἀλαζονείαν.

Ἐν τούτοις ἐζήτησα πάντοτε καὶ πιστεύω ὅτι ἐπέτυχον νὰ ἀποφύγω τὰς τοιούτους εἰδους ἀνταποδόσεις. Δύναμαι νὰ σοὶ βεβαιώσω ὅτι οὐδέποτε ἀπέτυχον».

Οὐδεὶς ἐγνώρισε κάλλιον τοῦ ποιητοῦ Βούρνς τὴν ἀξίαν, ἣν ἔχει ἡ δύναμις τοῦ νὰ ἐπιβάλλῃ τις θέλησιν εἰς ἑαυτὸν, οὐδεὶς ἐδίδαξεν αὐτὴν εὐγλωττότερον εἰς τοὺς ἄλλους· ὅταν ὅμως ὁ Βούρνς ἤρχετο ἐπὶ τὸ ἔργον ἦτο ἀσθενὴς ἐν ἀσθενείᾳ. Δὲν ἠδύνατο νὰ παραιτηθῇ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἐκσφενδονίσῃ σαρκασμὸν εὐφυῆ, ἀλλὰ τραχὺν κατὰ τινος. Εἰς τῶν βιογράφων του εἶπε περὶ αὐτοῦ, ὅτι πολλὰκις ἀντὶ δέκα ἀστειοτήτων διήγειρε κατ' αὐτοῦ ἑκατὸν ἐχθρούς, καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τούτοις οὐδεμία ὑπῆρχεν ὑπερβολή. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνον τοῦτο· ὁ Βούρνς οὐδεμίαν εἶχε δύναμιν ἐπὶ τῶν παθῶν του, εἶχε χαλαρώσει τοὺς χαλινούς. Τοῦτο δὲ κατέρριψεν αὐτὸν χαμαὶ καὶ κατεσπίλωσε τὸ ὄνομά του. Ἐν τῶν καλλιτέρων ποιημάτων του ὅπερ ἔγραψεν ἐν ἡλικίᾳ εἰκοσιοκτῶ ἐτῶν ἐπιγράφεται «Ὁ ἐπιτάφιος ἐνὸς βάρδου». Περὶ αὐτοῦ δὲ λέγει ὁ Βορδσβόρδ τὰ ἑξῆς: «Ἰδοὺ ὁμολογίᾳ εἰλικρινῆς καὶ πανηγυρικῇ, πάνδημος διακήρυξις ἐλευθέρως θελήσεως, ἐξομολόγησις ὁρησκευτικῆς, ποιητικῆς καὶ ἀνθρώπινος ἱστορίας ὑπὸ τὸν τύπον προφητείας». Κατέληγε τὸ ποίημα διὰ τῶν ἑξῆς λόγων:

«Ἀναγνώστα, ἄκουσον. Εἴτε ἀκολουθεῖς μέχρι πέραν τῶν πόλων τὸ ἐλαττήριον τῆς διανοίας σου, εἴτε εἰς τὰ σκότῃ ὀρύσσεις ὀπὴν γῆιν ὅπως ἐντίμως ἐκεῖ καταφύγῃς, μάθε ὅτι ἡ ἐγκράτεια ἡ μετὰ συνέσεως καὶ σκέψεως εἶναι ἡ βᾶσις πάσης σοφίας».

Ἐν τούτοις ἐν τῶν ἐλαττωμάτων, ἅτινα ἐπήνεγκον τὴν ἔκπτωσιν τοῦ Βούρνς, καὶ δύναται τις νὰ εἰπῇ ὅτι εἶναι τὸ μέγιστον τῶν ἐλαττωμάτων, διότι γεννᾷ πολλὰ ἄλλα, ὑπῆρξεν ἡ μέθῃ.

Ἡ ἀκρασία δὲν δύναται νὰ καταπολεμηθῇ εἰμὴ διὰ ἠθικῶν ὀπλῶν, διὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ χαρακτῆρος, διὰ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς σεαυτὸν, διὰ τῆς ἐγκρατείας. Οὐδεὶς ἕτερος τρόπος ὑπάρχει. Ἡ ἀναμόρφωσις τῶν ἠθικῶν, ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐλευθερίας τῆς ψυχῆς, ἡ μάλλον ὀργανωμένη κυβέρνησις, ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις ἡ μάλλον ἐκτεταμένη δὲν δύναται ν' ἀνεγείρῃσι λαὸν ἐκουσίως παραδιδόμενον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν αἰσθησέων. Ἡ θεραπεία τῶν αἰσχυρῶν ἡδονῶν εἶναι ἡ καταστροφή τῆς ἀληθινοῦς εὐδαιμονίας· ὑποσκάπτει τὴν ἠθικὴν, καταστρέφει τὴν δραστηριότητα, καὶ ἐξασθενεῖ τὴν δύναμιν καὶ τὴν βίωσιν τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀτόμων.

Ὁ ἐντιμὸς ἀνὴρ εἶναι ἐγκρατὴς εἰς τὰς δα-

πάντας του και διάγει εντίμως· δὲν ζητεῖ νὰ φαίνεται πλουσιώτερος, οὐδὲ συνάπτων χρέη νὰ συμμαχήσῃ μετὰ τῆς καταστροφῆς. Ὁ ἄνθρωπος οὗτινος τὰ εἰσοδήματα εἶναι μέτρια οὐδέποτε εἶναι πτωχὸς ὅταν ἔχῃ χαλινὸν εἰς τὰς ἐπιθυμίας του· εἶναι μάλιστα πλούσιος ὅταν τὰ εἰσοδήματά του ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς ἀνάγκας του. Ὁ Σωκράτης βλέπων μεγάλην ποσότητα θησαυρῶν, κοσμημάτων καὶ ἄλλων πολυτίμων πραγμάτων, ἅτινα ἔφερον πομπικῶς ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Ἀθηνῶν, εἶπε: «Τώρα παρατηρῶ πόσα πράγματα ὑπάρχουσιν, ὧν οὐδεμίαν ἔχω ἀνάγκην».

Ἐνίοτε σκέψεις τάξεως ἀνωτέρας τῶν τοῦ συνήθους βίου, δύνανται νὰ καταστήσῃ τινὰ ἀδιάφορον πρὸς τὰ χρήματα, ὡς τὸν Φαραδῶν, ὁ ὁποῖος χάριν τῆς ἐπιστήμης ἐθυσίασε τὸν πλοῦτον. Ἀλλ' ὅταν θέλῃ τις νὰ ἔχῃ τὰς ἀπολαύσεις, ὡς τὰ χρήματα χορηγοῦσι, πρέπει νὰ κερδίσῃ αὐτὰ ἐντίμως καὶ νὰ μὴ ζῇ δαπάναις τῶν ἄλλων, ὡς πράττουσιν οἱ συνάπτοντες χρέη, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ ἐξοφλήσῃσιν. Ἡρώτησάν τινά ποτε κατεβεβαρημένον ὑπὸ χρεῶν πόσον ἐπλήρωνε τὸν οἶνον· ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἐγνώριζεν, ἀλλ' ὑπέθετεν ὅτι ἔγραφον κἄτι τι εἰς ἐν βιβλίον.

Ἐν τούτοις αὐτὸ τὸ γράφειν κἄτι τι εἰς βιβλίον ὑπῆρξεν ἡ καταστροφή πολλῶν ἀσθενοῦς χαρακτῆρος ἀνθρώπων.

A. M.

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, ὑπὸ * K.]
Συνέχεια τοῦ περ. 449.

II

Παρήλθον πολλὰ ἔτη. Ἀπαντᾷ τὰ μικρὰ ἐκείνα ὄντα νύξθησαν. Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν δὲν ἦτο πλέον τὸ ἄλλοτε λεπτόν καὶ αἰσθηματικὸν παιδίον, ἀλλὰ νεανίας, ὅστις εἰ καὶ φιλάσθενος συνήθως, ἐκέκμητο ἀσυνήθη ἰσχὺν χαρκτηρός, τὸ δὲ πνεῦμα αὐτοῦ ἀνεπτύχθη μετὰ τῆς ἡλικίας, κτησάμενον ἀληθῶς παράδοξον εὐστάθειαν καὶ εὐρύτητα, σχετικῶς πρὸς τὸν βίον, ὃν ἤγεν. Ἡ ὑγεία του ἐν τούτοις ἤκιστα εἶχε βελτιωθῇ, ἐκ διαλειμμάτων δὲ καθίστατο θύμα σκληρῆς ἀγωνίας, ἕνεκα τῆς ὁποίας οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ περὶ τῆς ζωῆς του.

Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἦτο ἀείποτε ὁ δυστυχὴς δύσμορφος, δυσκόλως δυνάμενος νὰ βαδίσῃ, ἐνῶ ἡ δυσμορφία αὐτοῦ, εἰ καὶ ἦτον ἐκφανὴς ἥδη, ἐπέστυρεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχὴν πάντων.

Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐγένετο ἐνῆλιξ, κατὰ δὲ τὴν ρητὴν ἐπιθυμίαν του ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐγένοντο ἐορταί, διασκεδάσεις, ἐλεημοσύναι διὰ τοὺς πτωχοὺς τῶν κτήσεών του, καὶ γέμματα προσηνήχθησαν εἰς τοὺς γαιοκτήμονας καὶ τοὺς πολίτας τῆς Κερστώνης. Αὐτὸς δὲ, ἀποφεύγων πάντοτε ὑπ' οἰκονομικῶν πρῶτα-

σιν νὰ παρουσιάζηται εἰς τὸ δημόσιον, ἀπέστη τῆς εἰς Βρανδῶνα μεταβάσεως.

Ὁ λόρδος Λουδοβίκος εἶχε καταλίπει τὸ λίκιον τοῦ Εἰου χάριν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης, ὅπου ἐξηκολούθει τὰς ἀγαλιώτους αὐτοῦ παρὰδόξους συνηθείας, ἥτιον διεφθαρμένος ἐν τούτοις παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν.

Τὸ παρὰδειγμα τοῦ ἀδελφοῦ του ἀναμφιβίλως ἐξήσκησε σωτήριο ἐπ' αὐτοῦ ἐνέργειαν.

Ἡγάπα καὶ ἐπέθετο τὸν λόρδον Σαινζερμαίν, εἰ καὶ ἐνίοτε δὲ ἀκηδῆς καὶ ἀπότομος μάλιστα ἀπέναντι αὐτοῦ, συμπεριφερόμετο πρὸς αὐτὸν μετὰ περιποιήσεως καὶ ὑπὸ τινὰ ἔποψιν μετὰ τρυφερῆς ἀφοσιώσεως.

Ἀρχομένου τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 18..., μετὰ ἐξαετῇ μακρὰν τῶν ἐν Βρανδῶνι κτήσεων αὐτῆς διαμονὴν ἢ οἰκογένειαν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ μακροῦ χρόνου δὲν εἶχον ἰδεῖ πλέον, ἐπανήλθεν εἰς τὸν πύργον καὶ ἐγκατεστάθη ἐν αὐτῷ κατὰ τὸ θέρος.

Πόσαι μεταβολαὶ ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν!

Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἦτο ἤδη ἀνὴρ πλήρης ἐνεργείας, βουλήσεως, ὑπερέρας διανοίας, ἔχων τὸ μέτωπον εὐρὺ, σοβαροῦς δὲ τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ δὲ λόρδος Λουδοβίκος ἦτο ἀληθὲς θαῦμα καλλονῆς, καὶ ἀληθῶς τὸ ὡραιότερον ὑπόδειγμα τῆς ὡραιότερας ἐπὶ τῆς γῆς φυλῆς τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο εἰλικρινές, πλήρες ζωηρότητος, οἱ ὀφθαλμοὶ του σπινθηροβολοῦντες, τὰ χεῖλη του ἀγέρωχα καὶ υπερήφανα, ἀλλὰ γλυκαίνόμενα ὑπὸ μεσιδιάματός ἀορίστου θελήματος, τὸ ἀνάστημά του ὑψηλόν, ἀνάλογον, σπάνιον τὴν χάριν, τὰ δὲ σχήματ' αὐτοῦ καὶ αἱ κινήσεις ἦσαν μοναδικαὶ κατὰ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ἐνέργειαν.

Ἡ μήτηρ του ἔτρεφε πρὸς αὐτὸν πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀποκλειστικὴν, φιλόποπτον καὶ ζηλότυπον λατρείαν. Ἡ χεὶρ τοῦ χρόνου εἶχε βαρέως καταπέσει ἐπ' αὐτῆς· τὸ χρῶμά της εἶχε μαρναθῇ· τὸ βλέμμα της κατέστη υπερβαλλόντως ψυχρὸν, τὸ ὄφρος αὐτῆς τεταραχμένον καὶ ἀνήσυχον. Οἱ ἀκόρεστοι πόθοι, ἡ δυσἀρέσκεια τοῦ παρόντος, ὁ φόβος τοῦ μέλλοντος, τὰ σκοτεινὰ πάθη, ἡ ζηλοτυπία, ὁ φθόνος, τὸ μῖσος εἶχον γηράσει αὐτὴν πρῶτως.

Αἱ νέαι δεσποινίδες ἐμορφώθησαν προφανῶς συμφώνως πρὸς τὴν δοθεῖσαν αὐταῖς ἀνατροφὴν, — πολυτελεῖς, ἀγέρωχοι, ψυχραὶ, εὐγενεῖς τοὺς τρόπους, εὐμετάβολοι τὸν χαρακτῆρα, ἀνευ φαντασίας καὶ καλαισθησίας, ἐξόχως ἀγαπῶσαι τὰς διασκεδάσεις τοῦ κόσμου, ἀνατραφεῖσαι μετὰ μεγίστης φροντίδος καὶ ἐν τούτοις πάσχουσαι πραγματικὴν ἄγνοιαν. «Ἡ ἐπιφάνεια, ἡ ἐπιφάνεια, μόνον ἡ ἐπιφάνεια!»

Ἡ κυρία Κερσθράϊτ ἦτο ἰσχυρότερα καὶ ὠχροτέρα τοῦ συνήθους. Ἐξῆ ἀπομεμονωμένη οὕτως

εἶπειν εἰς τὰ δωμάτιά της, ἢ μάλλον εἰς τὰ τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν, διότι ἀμφότεροι εἶχον τηρήσει τὴν συνηθειαν νὰ ἔχωσι μίαν μόνον αἴθυσαν.

Ἀλλ' ἡ Λιλία! ἄ! πόσον ἦτο ἀξιολάτρευτος καὶ ὡραία ἡ Λιλία! Πῶς νὰ ζωγραφίσω τὸ θεῖον ἐκεῖνο δεκαεξαετὲς πλάσμα, μὲ τὴν ἀγγελικὴν αὐτοῦ μορφήν, μὲ τὴν ἀκτινοβολοῦσαν αὐτοῦ νεότητά, ἀθωότητά καὶ εὐτυχίαν, τοὺς μεγάλους ἐκείνους, ζωηροὺς καὶ τρυφεροὺς ὀφθαλμούς, τὰς θελκτικὰς ἐκείνας παρειάς, τὸ στόμα ἐκεῖνο τὸ δροσερὸν ὡς ἄνθος ἀποπνέον τὴν πρωϊνὴν δρόσον, τὸ εὐκαμπτον καὶ χάριεν ἐκεῖνο ἀνάστημα, καὶ τοὺς χρυσοφαίους ἐκείνους βοστρύχους πλουσίως καταπίπτοντας ἐπὶ τραχήλου καὶ ὤμων λευκοτέρων καὶ τοῦ ἐλεφαντοδόντος;

Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἀνεγίνωσκε κατὰ τὴν συνηθειαν αὐτοῦ, ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ, καθήμενος ἐν τῷ βάλει τοῦ ἐτέρου τῶν ἀρχαίων γοθικῶν παραθύρων. Ὁ ἥλιος ἀκτινοβολῶν χρυσὸν καὶ πορφύραν, διεισέδυε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ διαφανοῦς φυλλώματος ἀναρριχωμένης ἀμπέλου, διαγραφούσης μυρία ἀραβουργή ἐπὶ τῶν λιθίνων γλυφῶν τῆς πλαγίας τοῦ πύργου ἀπόψως. Ἐξῶ τοῦ θαλάμου ἡ Λιλία ἔφαλλεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου αὐτῆς μίαν τῶν μαγευτικῶν ἐκείνων ἰταλικῶν ἢ γερμανικῶν μελωδιῶν, ὁπότε κατὰ πρῶτον ἐνόησα πᾶν αὐτῶν τὸ θέλητρον. Ἡ δὲ κυρία Κερσθράϊτ εἰργάζετο πλησίον τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν.

Ἐπλησίασα τὸ παράθυρον ἀπαρατήρητος ὑπὸ τῆς Λιλίας, ἀπορροφηθείσης καθ' ὀλοκληρίαν ὑπὸ τοῦ ἔσματος. Ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ νέου λόρδου κατεπλάγην ἀμέσως ἐκ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τελευταίας ἡμῶν συναντήσεως μεταβολῆς. Δὲν ἦτο πλέον ὁ ὠχρὸς καὶ φιλάσθενος ἐκεῖνος νεανίας, ἀλλ' ἀνὴρ ἀκμαῖος τὸ ἦθος, σταθερὸς καὶ ἰσχυρὸς τὴν ἐκφοκασιν. Μ' ὑπεδέχθη μετὰ τῆς εἰλικρινεστάτης συμπαθείας, ἐγὼ δὲ τὸν συνεχάρην ἐπὶ τῇ ὑγείᾳ αὐτοῦ καταστάσει.

— Οὐδέποτε σὰς εἶδον, τῷ εἶπον, τοσοῦτον ἐντελῶς ὑγιῇ.

— Σκέπτομαι, μ' ἀπεκρίθη, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ᾔναι τις ὑγίης, ὦν εὐτυχὴς, καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως θέλετε μάθει, ἀγαπητέ μου κύριε Οὐίλσον, σεῖς, ὁ ἀρχαιότερος τῶν φίλων μου, ὅτι εἶμαι εὐτυχὴς καθ' ὀλοκληρίαν. Οἱ πόνοι μου, αἱ ἐσωτερικαὶ ἀταξίαι φαίνονται καταπαύσασθαι, ὅλοι δὲ οἱ πόθοι μου τελοῦνται. . . Νομίζω ἐμαυτὸν τὸν εὐτυχέστερον τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ σὰς παρουσιάσω εἰς τὸν μαθητὴν μου. Ἀγαπητῇ μου Λιλίᾳ, ἰδοὺ ὁ κύριος Οὐίλσον, ἐξηκολούθησε, βαδίζων ὀλίγα πρὸς αὐτὴν βήματα.

Ἐξηγήθη ζωνρῶς καὶ ἐπροχώρησεν πρὸς ἐμέ κρατούμενοι διὰ τῆς χειρὸς ἐκεῖνος, ἔχων ἀγέ-

ρωχον ἦθος μεθ' ἡδονῆς μεμιγμένον· ἐκείνη δὲ ἐρυθρῶσα ἐξ ὀλοκληρίου. Ἐξεπλάγην τοσοῦτον ἐκ τῆς καλλονῆς αὐτῆς, ὥστε ἐπὶ στιγμὴν ὁ θαυμασμὸς μὲ ἡμπόδιζε νὰ λαλήσω.

— Κύριε Οὐίλσον, μοι εἶπε διὰ φωνῆς δξείας καὶ γλυκείας, πόσον χαίρω ὅτι σὰς ἐπαναβλέπω! Πιστεύω ὅτι δὲν ἐλησμονήσατε τὴν μικρὰν Λιλίαν.

— Ἀδύνατον νὰ τὴν λησμονήσω! . . . καὶ ἐν τούτοις νύξθητε τοιοῦτοτρόπως! . . . Ἡ μικρὰ καὶ χαρίεσσα πανουργὸς—θα συγχωρήσῃτε τὴν ἀστείότητα—κατέστη τοσοῦτον χαρίεσσα νεάνις!

— ὦ! κύριε Οὐίλσον, αἱ φιλοφρονήσεις εἶναι ἀπηγορευμέναι ἐδῶ. Ὁ καθηγητὴς μου παρ' οὐδενὸς παραδέχεται τὴν ἐλαφροτέραν δι' ἐμέ κολακείαν. . . δὲν ἔχει οὕτω, Σαινζερμαίν; Μὲ ὑβρίζει ὑποθέτων με ἥδη ἀρκετὰ ματαίαν καὶ ἀρκετὰ ἀνόητον, ὥστε νὰ ἔχω ἀνάγκην τοιούτων ἐνθαρρύνσεων. Ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι, μεθ' ὅλην τὴν ἀπαγόρευσιν, θέλετε μείνει μεροληπτῶν ὑπὲρ τῆς μικρᾶς φίλης σας. Σὰς βεβαιῶ, ὅτι ἐνδιαφέρομαι τὰ μέγιστα. Πῶς εὐρίσκετε τὸν λόρδον Σαινζερμαίν;

— Θαυμασίως ὑγιῇ.

— ὦ! πόσον εἶμαι εὐτυχὴς ἀκούων σας νὰ τὸ λέγητε! δὲν ὑπεφέρει πλέον τώρα. . . καὶ εἶμεθα τόσον εὐτυχεῖς!

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν ἦσαν προσηλωμένοι ἐπ' αὐτῆς λαλούσης, ἀποπνέοντες τὴν ἐκφοκασιν τῆς συγκινητικωτάτης τρυφερότητος. «Ἄ! Λιλία! φαίνοντο λέγοντες, τίς δὲν ἤθελεν εἶναι εὐτυχὴς ἐπὶ τοσοῦτον γλυκεῖα καὶ ἀγνῇ ἀφοσιώσει;»

Ἐμείνα ἐπὶ τινὰ χρόνον συνδιαλεγόμενος μετ' αὐτῶν. Ἡ Λιλία ἦτο ὅπως πάντοτε εὐθυμὸς καὶ φιλόγελος, ἄτακτος καὶ ζωηρὰ, μὲ τὴν αὐτὴν ἐνθουσιώδη καὶ γενναίαν καρδίαν. Εἶδον ὅτι ἦσαν οἱ καλλίτεροι φίλοι τοῦ κόσμου. Συμπεριφέροντο πρὸς ἀλλήλους μετ' ἀφελούς οἰκειότητος, ἥτις ἀμέσως μὲ καθυστάσεν. Εἶχον φοβηθῇ ἐπὶ τινὰ στιγμὴν ὅτι ἡ θαυμασία αὐτῇ κόρη εἶναι σύντροφος ἐπικίνδυνος ὀλίγον διὰ τὸν νέον φίλον μου. Ἀμα ἐβλεπον αὐτοὺς ὁμοῦ, καὶ ἦσαν σχεδὸν ἀχώριστοι, — ἐθεώρησα αὐτοὺς πάντοτε, ἐκείνον μὲν, τὸν εὐπροσέγγιστον καὶ περισκεμμένον διδάσκαλον, ταύτην δὲ, τὴν πλήρη ἀγαθῆς βουλήσεως μαθήτριν, ἀλλ' ἀκυβέρνητον ὀλίγον· ὡς ἀγρία ἐλαφὸς ἦτο νύχταρστημένη καὶ φιλοπαίγμων, βλέπουσα αὐτὸν ὅτι δὲν ὑποφέρει πλέον διέτρεχε τὰ ἄλσθη καὶ τὰ δάση, εὐτυχὴς ἐπὶ τῇ ζωῇ, ἄφροντις, ἀμέριμνος. Τὰ πάντα ἐνεπιστάμετο εἰς αὐτὸν, ὅστις ἄφ' ἐτέρου ἡγάπῃ τρυφερῶς ἐπ' αὐτῆς.

Πάντες ἐν τῷ πύργῳ μεταχειρίζοντο αὐτὴν ἀμελῶς καὶ ὑπεροπτικῶς, ἐγκρύπτοντες σιωπηλὸν τινὰ φθόνον, ἃν δὲν ἀπατώμαι. Ἡ μαρκη-

σία υπεκρίνετο ότι λυπείται αυτήν διὰ τὴν ἀμφίβολον θέσιν της ἐν τῇ οἰκογενείᾳ· αἱ δὲ ἀδελφαί, θεωροῦσαι αὐτὴν κατωτέραν, ἔλεγον περὶ αὐτῆς λαλοῦσαι: «ἡ πτωχὴ αὕτη Λιλία!» Ἀλλ' ἡ Λιλία ἀπεκρίνετο εἰς τὰς προσβολὰς διὰ τῆς ἀδιαφορίας, εἰς τὰς περιφρονήσεις διὰ μικροῦ μορφασμοῦ ἀλαζονείας, ἀπεμακρύνετο ὅσῳ τὸ δυνατόν τῆς συναναστροφῆς τῶν ἐξαδέλφων της, δουλοῦσα ὅλον αὐτῆς τὸν χρόνον καὶ φυλάττουσα τὴν εὐθυμίαν της, τὴν ζωηρότητα καὶ τὰς ἀθώας θωπείας της διὰ τὴν κυρίαν Καρτθράϊτ καὶ τὸν κηδεμόνα αὐτῆς, ὡς τὸν ἀπεκάλει.

Πόσας ὥρας διήλθομεν ὁμοῦ ἐν τῷ μικρῷ αὐτῶν κήπῳ, — ἀληθεῖ παραδείσῳ σήμερον! Ἐκεῖνος μὲν, ἀσχολούμενος περὶ τὰ ἀφορῶντα τὰς κτήσεις του, ἐγνώριζε σαφῶς τὴν ἀξιοθρήνητον ἀναλγησίαν τοῦ πατρὸς του, κατενόει τὰς εἰς τοὺς γαιοκατόχους καὶ τοὺς χωρικοὺς αὐτοῦ προκυφούσας δυσχερείας, καὶ προσεπάθει ἀκαταπαύστως νὰ θεραπεύῃ καὶ νὰ ἐκπληρῶι ἐπαξίως τὰ καθήκοντα, τὰ ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ ἐκ τῆς μεγάλης περιουσίας του· ἡ δὲ Λιλία πλησίον του, ὑπὸ ἀγροτικὴν τινα σκιάδα, ἀναγινώσκουσα, γράφουσα, σχεδιάζουσα, εἶτα αἰφνης παύουσα ἀπὸ πάσης ἐργασίας, ἀρχίζουσα νὰ τρέχῃ καὶ λαφυραγωγούσα ἐν μέσῳ τῶν ἀνθέων. Διὰ μύριον ἀταξιδῶν ἐζήτει νὰ φαιδρύνῃ τὴν σοβαρότητα τοῦ φίλου της· ἦτο ἀληθὴς θρίαμβος δι' αὐτὴν, κατορθοῦσαν νὰ προκαλῇ τὸν γέλωτά του, ὅταν ἤθελε νὰ ᾔνοι σοβαρὸς καὶ τὸ μεῖν δίαμά του, ὅταν προσεπάθει νὰ σκυθρωπάσῃ. Ἡ γαλλικὴ ἔκφρασις «folâtre», τὴν ὁποίαν ἤκουσα πολλάκις παρ' αὐτῶν, ἐφαίνετο ἐφευρεθεῖσα διὰ τὸ μαγευτικὸν τοῦτο πλᾶσμα. Πόσον δὲ ἐγνώριζε συγχρόνως νὰ ᾔνοι γλυκεῖα, σοβαρὰ καὶ ἐμβριθὴς μετὰ τῆς κυρίας Καρτθράϊτ! Μετὰ πόσης λεπτότητος ἀπέφυγε νὰ ταραξῇ διὰ λίαν θορυβώδους εὐθυμίας τὴν μελαγχολίαν τοῦ χαρκτηρὸς της!

Δὲν φρονῶ ὅτι συνήντησά ποτε ἄνθρωπον εὐτυχέστερον τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τοῦ βίου του. Τὰ πάντα προέδιδον ἐν αὐτῷ τὴν εὐτυχίαν, ὅφ' ἧς ὑπερεξεχείλιζεν ἡ καρδία του· συνηθέστατα δὲ ἐν ταῖς συνδιαλέξεσιν ἡμῶν μοι ἐξωγράφει τὰ θέλητρα ὑπάρξεως πλήρους ἐκλεκτῶν ἀπολαύσεων, ἵνα μεταχειρισθῶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ λόγους.

Φεῦ! ἡ εὐτυχία ἐκείνη μικρὸν ἔμελλεν ἀδιαρκέσθαι!

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι ὁ λόρδος Λουδοβίκος εἶχε συνοδεύσει ἐν Βρανδῶνι τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας· ἐν τούτοις εἶχεν ἀφίχθῃ μετὰ ἑνα μῆνα. Χάριν τῆς ἐορτῆς λοιπὸν τῆς ἀφίξεώς του ἀπεφασίσθη νὰ δοθῇ χορὸς, τὸν ὁποῖον ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ἐπόθουν αἱ ἀδελφαί του, πάντες δὲ οἱ κατοικοῦντες εἴκοσι λεύγας μακρὰν τοῦ πύργου προσεκληθήσαν.

Ἦθελε παρουσιασθῇ εἰς τὸν χορὸν τοῦτον ἡ Λιλία; Αἱ δεσποινίδες ἀπεφάνθησαν ἀρνητικῶς, δίχως ἐπὶ στιγμὴν νὰ διστασωσιν. Ἡ δὲ μαρκησία εἶπε ξηρῶς ὅτι ὅπως δὴ ποτε ἡ Λιλία ἦτο πολὺ νέα, τὸ δὲ σπουδαιότερον, ἦτο ἄτοπον, σκληρὸν μάλιστα νὰ δοθῇ εἰς πτωχὸν πλάσμα, προωρισμένον εἰς ἀφανῆ ὑπαρξιν, ἢ τάσας πρὸς τέρψεις κόσμου εἰς ὃν δὲν ἔμελλε νὰ ζήσῃ. Αἱ νεάνιδες ἐκέρυξαν ἀπὸ συμφώνου ὅτι ἦτο ἀληθῶς ἀνόητον νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν χορὸν ἡ Λιλία, ἥτις ἄλλως τε δὲν εἶχε τὴν ἀρμόζουσαν ἐνδυμασίαν. Ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ ὑποδοχὴ ἐπίσημος, εἰς δὲ τὴν Λιλίαν δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ φέρῃ ἄλλην ἢ ἐκ λευκοῦ ὑφάσματος μόνον ἐνδυμασίαν.

Ἡ πτωχὴ Λιλία ἐσκέπτετο νὰ παρευρεθῇ εἰς τὸν χορὸν τοῦτον, ὅπως καὶ αἱ ὁμήλικες αὐτῆς ἐξαδέλφαι· ἡ δὲ κυρία Καρτθράϊτ, ἥτις μεθ' ὅλην τὴν ἐμβριθείαν της, συνηγόρει ἀείποτε ὑπὲρ τῶν ἀθῶων τέρψεων καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ βλέπουσα πάσχουσαν τὴν δυστυχῆ αὐτῆς χαϊδεμμένην, ἐφαίνετο καθ' ὁλοκλήριαν τεταραγμένη.

— Ἀγαπητὴ μου κυρία Καρτθράϊτ, τῇ εἶπεν ὁ λόρδος Σαινζερμαίν, τί συμβαίνει λοιπόν; Ἡ ὑμετέρα γαλήνηότης—ἦτο ὁ τίτλος, ὃν εὐηρεστεῖτο νὰ τῇ δίδῃ—μοὶ φαίνεται τὴν προῖταν ταύτην ὅτι εὐρίσκεται εἰς ἔκτακτον ἀληθῶς πνευματικὴν κατὰστασιν, δὲν εἴθε ἡ ἰδία.

— Δὲν ἀπατάσθῃ, μιλῶρδε. Ἡ μικρὰ αὕτη Λιλία!... δὲν ἐφαντάσθησαν νὰ μὴ τῇ ἐπιτρέψωσι νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν χορὸν;

— Καὶ διατί;

— Ὡ! δὲν στεροῦνται λόγων, ἀλλ' οὐδεὶς μὲ ἱκανοποιεῖ, ὀλιγώτερον δὲ τὸ προσφιλὲς παιδίον, τὸ ὁποῖον ἠλπίζε τόσῃν χαρὰν ἐκ τῆς ἐορτῆς ταύτης! Ἀφ' οὗτο ἔμαθεν ὅτι ἡ δεσποινὶς Μαρία, νεωτέρα αὐτῆς κατὰ ἕν ἔτος, ἔμελλε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν χορὸν, δὲν ἠμφίβαλλεν ὅτι τὸ αὐτὸ θέλει συμβῇ καὶ δι' αὐτήν. Ἀλλ' ἀπεφασίσθη ἄλλως, ἡ δὲ πτωχὴ μικρὰ εἶναι τρομερὰ δυσηρεστημένη. Τὸ γνωρίζετε, μιλῶρδε, μεθ' ὅλα τὰ ἀξιόλογα μαθήματά σας, τὸ διακρίνον αὐτὴν δὲν εἶναι ἡ φιλοσοφία.

— Φεῦ! ἡ καρδία τῆς ἀγαθῆς ταύτης Λιλίας πάλλει πολὺ ταχεῖα καὶ πολὺ ἰσχυρὰ, ὥστε νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν διδασκαλίαν μου. Φρονῶ ὅτι εὐκόλως ἤθελε παρηγορηθῇ, μὴ λαμβάνουσα μέρος εἰς τὴν τέρψιν ταύτην· ἀλλ' εἶναι βαθεῶς εὐαίσθητος ἀπέναντι τῆς ὕβρεως. Τοῦτο δὲν θὰ γείνῃ.

— Τί ποιητέον;... Θέλετε νὰ ἐπεμβῇτε; πρέπει νὰ παρουσιασθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ Ζεὺς, ὅπως εἰσακουσθῇ ἡ ἰσχυρὰ φωνή του; Τὸ κατ' ἐμὲ, εἶπον ὅτι ἠδυνάμην νὰ ἐπιτρέψω εἰς ἑμαυτήν.

— Θέλω ἐπεμβῇ βεβαίως, ἂν ᾔνοι ἀνάγκη,

παρὰ ν' ἀφῆσω τὴν προσφιλεῖ μικρὰν νὰ θλίβεται ἐκ τῆς πικρᾶς ταύτης ἀπάτης. Μεταβαίνω νὰ λαλήσω ἀμέσως εἰς τὴν μαρκησίαν.

Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἀνηγγέλθη εἰς τὴν μητρειάν του.

— Ἐρχομαι, κυρία, κατὰ τὸ σῶν ἡμερῶν νὰ σᾶς ὑποβάλλω μίαν αἴτησιν.

— Πᾶσα ὑμῶν αἴτησις παραχωρεῖται ἐκ τοῦ προτέρου, λόρδε Σαινζερμαίν.

— Ἀφορᾷ τὴν Λιλίαν.

— Ἀ! εἰσθε λίαν ἐπεικὴς διὰ τὴν μικρὰν ταύτην κόρην. Ἀλλὰ περὶ τίνος πρόκειται σήμερον;

— Περὶ τοῦ χοροῦ, τὸν ὁποῖον μέλλετε νὰ δώσητε. Δὲν εἶναι λυπηρὸν νὰ τὴν στερήσητε τῆς ἐκ τοῦ χοροῦ εὐχαριστήσεως;

— Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ Λιλία δὲν ἤθελεν εἶναι ἐκεῖ εἰς τὴν θέσιν της, εἶναι δὲ καιρὸς νὰ μάθῃ τὴν διαφορὰν, ἥτις ὑπάρχει μετὰ αὐτῆς καὶ τῶν θυγατέρων μου, — διαφορὰ, περὶ τῆς ὁποίας ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου οὐδεμία ἐγένετο φροντίς. Πιστεύω δὲ ὅτι ἡ περίστασις αὕτη εἶναι κατάλληλος πρὸς τοῦτο.

— Φεῦ! πτωχὴ μικρὰ Λιλία! τὴν ἠσθάνθη ἄρκετὰ πάντοτε! Δὲν δυνάμεθα, κυρία, ν' ἀρῇσωμεν εἰς τὸν ἄθλιον τοῦτον κόσμον τὴν φροντίδα νὰ διδάξῃ εἰς αὐτὴν τὴν κατὰστασιν της ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ μέλλοντι, χωρὶς ν' ἀναλάβωμεν ἐφ' ἡμῶν τὸ εἶδεχθῆς τοῦτο μάθημα;

— Δὲν φρονῶ τοιοῦτοτρόπως. Τοῦναντίον αὕτη νομίζω εἶναι ἡ καλλιτέρα ἀνατροφή, τὴν ὁποίαν δύνανται τις νὰ δώσῃ εἰς τὰς νεάνιδας τῆς τάξεώς της. Πρέπει νὰ διδάσκωνται ἐνωρὶς νὰ στέκωνται εἰς τὴν θέσιν των καὶ νὰ μένωσι ταπειναί.

— Ἀλλὰ... ὅσον ἀφορᾷ τὸν χορὸν τοῦτον, κυρία, — συγχωρήσατε τὴν ἐπιμονήν μου... Ἡ Λιλία εἶναι ἀκόμη παιδίον. — Ἀπαλλάξατε αὐτὴν τῆς δυσχερείας νὰ μὴ λάβῃ εἰς αὐτὸν μέρος. Εἶναι πολὺ νέα ἀκόμη ὥστε νὰ τὴν ὑποφέρῃ.

— Ἀποδοκιμάζω ἀπολύτως τὴν παρουσίαν τῆς Λιλίας ἐν κύκλῳ τοσοῦτον ὀλίγον καταλήλῳ δι' αὐτήν.

— Λυποῦμαι ἀληθῶς ἐπὶ τῇ ἀντιστάσει μου εἰς γνώμην τοσοῦτον εὐκρινῶς ἐκπεφρασμένην· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην συγκατανεύσατε χάριν μου νὰ πράξητε ἐναντίον τῆς ἰδίας σας κρίσεως. Σᾶς παρακαλῶ νὰ ἐπιτρέψῃτε εἰς τὴν Λιλίαν νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν χορὸν τοῦτον.

— Πάντοτε, μιλῶρδε, ἡ ἐπιθυμία σας εἶναι διαταγὴ δι' ἐμὲ. Ἀς γείνῃ λοιπὸν ὅπως θέλετε! Ἀπονίπτομαι τὰς χεῖρας τῶν συνεπειῶν παιδαγωγικῆς μεθόδου, τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν ἐπεδοκίμασα οὔτε θέλω ἐπιδοκιμάσει.

Μετὰ βίας ὁ λόρδος Σαινζερμαίν νύχαριστήθη διὰ τὴν δυσάρεστον ταύτην ἀδειαν.

— Εἶμαι ἀδύνατος καὶ εὐμάλακτος ὡς γέρων πάππος, μοὶ εἶπε. Δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρω τὴν δυσχερείαν τῆς κόρης ταύτης· δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ βλέπω τὸ ἀθῶον καὶ συμπαθὲς τοῦτο πλᾶσμα νὰ κλαίῃ.

Ἐπέδειξα εἰς αὐτὸν τὴν πιθανότητα τῶν κατ' αὐτῆς διαρκούντων τοῦ χοροῦ προσβολῶν, ἀφοῦ ἦτο τὸ ἀντικείμενον τοιαύτης κακῆς θελήσεως.

— Ἐσκέφθην τὸ αὐτὸ, μ' ἀπεκρίθη, καὶ ἐσκέφθην νὰ παρουσιασθῶ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἐορτήν. Ἡ πράξις αὕτη θὰ εἶναι ἡ εἰσοδός μου εἰς τὸν κόσμον· ἐν τούτοις πρέπει νὰ συνειθίσω νὰ ὑπερνικῶ τὴν δειλίαν μου. Θὰ φροντίσω, ἐστὲ περὶ τοῦτου βέβαιος, νὰ ἐπαγρυπνήσω ὥστε κανεὶς νὰ μὴ συμπεριφερθῇ ἀνοικτίως πρὸς τὴν νέαν κόρην μου. Ἄν ᾔνοι γλυκεῖα ὡς ἀρνίον, ἀλλὰ ἐξάπτεται ἐπίσης διὰ τὸ ἐλάχιστον, καὶ φοβοῦμαι ὅτι θὰ ἀνάψῃ εἰς τὴν πρώτην κατ' αὐτῆς προσβολήν.

— Ὡ! ἀγαπητὲ λόρδε Σαινζερμαίν, ἀνέκραξεν ἡ Λιλία, μανθάνουσα τὴν νίκην, ἀλλὰ πολὺ νέα καὶ πολὺ ἀπερίσκεπτος ὅπως κατανόησεν τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς ἐκ τῆς πρώτης ἀποποιήσεως προσβολῆς, πόσον εἴθε θελκτικὸς καὶ ἐπιτήδειος ἄνθρωπος, διότι ἐκερδήσατε τοιοῦτοτρόπως τὴν ὑπόθεσίν μου! Τῇ ἀληθείᾳ... μάλιστα, ἀληθῶς, κύριε Οὐέλσον, πιστεύω ὅτι ἀκούω τοὺς μουσικοὺς νὰ παίζωσι καὶ τοὺς χοροὺς ν' ἀρχίζωσιν· ἤθελα καταντήσῃ πράγματι τρελλὴ ἠναγκασμένη νὰ μένω εἰς τὸ δωμάτιόν μου. — Ἀ! πτωχὴ μου Λιλία, ἔλεγον ἐνίοτε, ὁποία λυπηρὰ τύχη σὲ περιμένει! Ἀλλ' ἀμέσως ἐνθυμοῦμαι ὅτι μοὶ μένει ὁ Σαινζερμαίν καὶ αἰσθάνομαι ἑμαυτὴν παρηγορηθεῖσαν. — Ὡ! πόσον εἴθε ὁ ἀξιολατρευτότατος πάντων τῶν Σαινζερμαίν, τῶν ἀπὸ χιλίων ἐτῶν ὑπαρχάντων, ὡς λέγουσιν, εἰς τὸν παλαιὸν τοῦτον πύργον!

Ἐν τούτοις ἡ μαρκησία καὶ αἱ θυγατέρες της, δυσηρεστημέναι ἐπὶ τῇ ἡττῇ αὐτῶν, ἐκρίναν ἀνωφελὲς νὰ δαπανήσωσι διὰ νέαν τῆς Λιλίας ἐνδυμασίαν: ἐσθῆς ἐκ λευκοῦ ὑφάσματος ἀπλουστάτη ἦτο καταλληλοτάτη δι' αὐτήν! Ὅταν δὲ ἡ κυρία Καρτθράϊτ διεμαρτυρήθη παρὰ τῇ θαλαμηπόλῳ τῶν δεσποινίδων, ἔλαβεν ἀπόκρισιν, ὅτι τοιαῦται ἦσαν αἱ διαταγαί τῆς λαίδης Βρανδῶνος, καὶ ὅτι ἡ δεσποινὶς Λιλία ἤθελε φέρῃ τὴν ἐξ ἀπλοῦ ὑφάσματος ἐσθῆτά της «διὰ νὰ μάθῃ νὰ γνωρίζῃ τὴν τάξιν της.»

Διὰ νὰ διδάξωσιν εἰς αὐτήν, ὅτι δὲν εἶναι ἐδῶ εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ τὰς ἄλλας θέσιν! εἶπεν ἀγανακτοῦσα εἰς τὸν λόρδον Σαινζερμαίν ἡ κυρία Καρτθράϊτ.

— Ἀδιάφορον, ἀγαπητὴ μου κυρία Καρτθράϊτ. Γνωρίζω ἐν ἀντιφάρμακον. Θέλομεν καυνοῖσι τὰ κατὰ τὴν ἐσθῆτα αὐτῆς οὕτως ὥστε νὰ φαίνεται μᾶλλον δειγμὰ καλαισθησίας ἢ ἀτπεινότητος. Δὲν θέλετε ἀρνηθῇ βεβαίως, ὅτι

ἀρκοῦσιν ὀλίγα ῥόδα εἰς τοὺς βοστρύχους τῆς προσφιλοῦς ταύτης μικρᾶς, ὅπως καταστήθῃ θελκτική. Τί θέλετε περισσότερον;

Ἡ πολυπόθητος ἐκείνη ἐσπέρα ἐπέστη ἐπὶ τέλους. Ἡ Αἰλία μετέβη παρὰ τῷ λόρδῳ Σαιν-ζερμαίν, ὅπως συναντήσῃ τὴν κυρίαν Καρτθράϊτ, ἥτις τῇ ὑπεσχέθη νὰ τὴν συνοδεύσῃ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ. Ἦμην παρών. Εἰσῆλθεν ἐρυθρῶσα, μειδιῶσα, συγκεχυμένη ἐξ ὀλοκλήρου, μὲ ζωηρὸν τὸ χρῶμα, μὲ δρῶντα ὑπὲρ τὸ σύνθηρος ἀκτινοβολοῦντας. Οἱ βοστρυχοὶ αὐτῆς ἐφαίνοντο σκοτεινότεροι, κυματωδέστεροι, μεταξωδέστεροι, ῥόδα δὲ τινὰ σκοτεινοῦ ἐρυθροῦ χρώματος ἀνεδίβαζον ἐπὶ μᾶλλον τὴν λάμψιν τῶν χρυσῶν αὐτῶν ἀντανάκλασεων. Ἡ λευκὴ αὐτῆς ἐσθῆς, κεκοσμημένη διὰ ταινιῶν ὁμοιοχρώμων, ἐπεδείκνυε τοὺς ἐξόχους τοῦ ἀναστήματος αὐτῆς τύπους, οἱ δὲ μικροὶ αὐτῆς πόδες, ὑποδεδημένοι λευκὰ ἐκ λειοσήρου ὑποδήματα, μόλις προσήγγιζον τὴν γῆν. Ἦδη ἐπλησίαζε πρὸς ἡμᾶς μὲ τὴν ἐλαφρότητα σιγῆς, ὑπομειδιῶσα ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς καταστάσει.

— Τώρα ὅταν ἡ στιγμή ἐφθασεν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκπατριθεῖσα καὶ ὀλοκληρίαν! Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν μὲ τέρπει πλέον. Αἰσθάνομαι δειλίαν καὶ τρόμον! . . Ἀλλὰ . . ὅθι ἦναι πράγματι τόσον πολλὸς κόσμος ἐκεῖ, ὥστε δὲν θὰ προσέξωσιν εἰς ἐμέ.—Κύριε Οὐίλσον, ἐπεσκέσθητε ἤδη τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ; δὲν εἶναι ὠραία; Κατέβην πρὸ ὀλίγου κρυφίως διὰ νὰ ρίψω ἓν βλέμμα εἰς αὐτήν.

— Ἐπειτα, προχωροῦσα εὐθύμως καὶ προσκλίνουσα πρὸ τῆς κυρίας Καρτθράϊτ:

— Ὅθι ἦναι ὠραία; ἐξηκολούθησε. Μὲ εὐρίσκετε ὠραίαν, λόρδε Σαιν-ζερμαίν;

— Ὁ Σαιν-ζερμαίν κατεβίβρωσκεν αὐτὴν διὰ τῶν ὁμμάτων. Ποτὲ δὲ τὸν εἶδον τοιούτοτρόπως. Ἐκ περιτροπῆς ὠχρία καὶ ἡρυθρία.

— Εἰσθε θελκτικὴ ἀληθῶς, ἀγαπητὴ, εἶπεν ἡ κυρία Καρτθράϊτ μετὰ τόνου ἀφοσιώσεως.

— Μὲ εὐρίσκετε ὠραίαν, Σαιν-ζερμαίν; ἐπανέλαθεν ἡ Αἰλία· διατί δὲν λέγετε τίποτε;

Καὶ προσέθηκεν ὀλίγον ἀνήσυχος:

— Εἶμαι βεβαία, ὅτι ὑπάρχει τι, τὸ ὅποιον δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν ἐνδυμασίαν μου.

— Ἄν σὰς εὐρίσκω ὠραίαν, εἶπεν ἐξεγειρόμενος. . . πολλὸ ὠραίαν! . .

— Τί ἔχετε λοιπόν; τί ἔχετε; πῶς μὲ παρatreíte!

— ὦ! συγγνώμην, Αἰλία, ἀπεκρίθη, ὥσπερ ἀπὸ οὐραίου ἐξεγειρόμενος· μάλιστα, ἔχετε δίκαιον, λείπει τι ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν σας διὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦτον χορὸν, διὰ τὴν μοναδικὴν ταύτην περίστασιν.

— ὦ! βεβαίως. Πολλὰ πράγματα μοὶ λείπουσιν, ἀπεκρίθη γελῶσα. . . ἐν ἀδαμάντινον περιδέραιον, ἐπὶ παραδείγματι.

— Ὅμοιον μὲ τοῦτο; εἶπεν ἀνοίγων ἐν χειρὶ, καὶ ἐκβάλλον ἐξ αὐτοῦ ἄλυσιν ἀδαμάντων, εἰς ἣν ἦτο προσηρτημένον μικρὸν μετάλλιον περιεκοσμημένον ἐκ πολυτίμων λίθων μεγίστης ἀξίας. Θέλετε βάλαι ἐν αὐτῷ, Αἰλία, βοστρύχους τῆς ἀγαπητῆς σας κυρίας Καρτθράϊτ, καὶ θέλει σὰς ἐνθυμίζει ἐκείνον, ὅστις ζῇ μόνον διὰ νὰ σὰς βλέπῃ εὐτυχῇ.

— ὦ! Σαιν-ζερμαίν! . . εἶναι δι' ἐμέ τοῦτο; . . Μοὶ τὸ δίδετε! . . Δὲν εἶμαι ἀξία οὐτοῦ. Πῶς; ὑπὴρξατε ἀρετὰ καλὴς, —καὶ ὑψώσαν ἐπ' αὐτοῦ τοὺς ὀρθαλμούς της δακρυβρέκτους ἐκ συγκινήσεως, —μεθ' ὅλην τὴν σοφίαν σας, τὴν φιλοσοφίαν σας καὶ τὴν ἀδικροίαν διὰ τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὥστε νὰ σκεφθῆτε διὰ τὴν ἐνδυμασίαν μου, διὰ τὴν εἰσοδὸν μου εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τὰς ματαιότητας τῆς πτωχῆς καρδίας μου!

— Ἐλάβε τοὺς ἀδάμαντας, τοὺς ὁποίους τῇ ἐδίδε, καὶ τοὺς ἐνηγκαλίσθη. Ἀνέκρυστιλπνόν ὡς αὐτὸς ἔπετεν ἐπὶ τῆς χειρὸς του.

— Δὲν εἶναι οἱ ἀδάμαντες, ὦ! ὄχι, ὄχι. . . Εἶναι ἡ ἀγαθότης σας, ἡ ἀφοσιώσις σας. . . ἡ λεπτότης σας. . . Ἐννοῶ τὰ πάντα! . . Ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ὁ στολισμὸς οὗτος εἶναι πολὺ ὠραῖος δι' ἐμέ.

— Ὅχι, ἀγαπητὴ μου Αἰλία, τίποτε δὲν εἶναι πολὺ ὠραῖον διὰ σὰς. Εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ μόνον δῶρον, τὸ ὅποιον σὰς ἔκαμα. Κρατήσατέ το εἰς ἀνάμνησίν μου.

— Δὲν ἔχετε βοστρύχους σας ἐν τῷ μεταλλίῳ τούτῳ;

— Ὅχι, ἀγαπητὴ μου.

— Ἄφετέ με νὰ βάλω. Ἄς ἔχω τοῦλάχιστον συνηνωμένους ἐδῶ τοὺς βοστρύχους τῶν μόνων δύο φίλων μου!

Καὶ μετὰ ζωηρότητος ἀπῆλθε νὰ λάβῃ ζεύγος ψαλίδων, δὲ κυρία Καρτθράϊτ ἔκοψεν ἓνα φλόκον ἐκ τῶν θαυμασίων μαύρων βοστρύχων τοῦ λόρδου Σαιν-ζερμαίν, ἔθεσεν αὐτὸν ἐν τῷ μεταλλίῳ μεθ' ἑνὸς ἰδικοῦ της καὶ περιέβαλε διὰ τοῦ περιδεραιοῦ τὸν τράχηλον τῆς Αἰλίας.

— Ἀπαντες συνειννήθημεν ἐκ τῆς σκηνῆς ταύτης. Ἀλλ' ἄμα ἡ Αἰλία ἤρchiσε νὰ συνέρχεται, ἀναλαμβάνουσα τὴ σύνθηρος αὐτῇ εὐθυμον ὕψος, ὁ λόρδος Σαιν-ζερμαίν εἶπεν, ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ καταβῶμεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Μοὶ προσήνεγκε τὸν βραχίονα, ἡ δὲ Αἰλία ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ τῆς κυρίας Καρτθράϊτ.

Ἐπεται συνέχεια.

K^a MARSH.

Ἡ μελέτη, λέγει μέγας τις συγγραφεὺς, ὑπῆρξε τὸ κύριόν μου ἱατρικὸν καὶ ὅλας τὰς συμφορὰς τοῦ βίου μου. Μιᾶς ὥρας προσεκτικὴ ἀνάγνωσις ἤμβλυε τὴν αἰχμὴν καὶ τῆς δξυτάτης θλίψεως, ὑφ' ἧς κατεθλιβόμην, καὶ διήγειρεν ἐν ἐμοὶ μειδίαμα ἐν καιρῷ ἀποτυχίων.

αἵτινες ἐγκαρδίως κατ' ἀρχὰς μὲ ἐπλήγωσαν.

ΠΩΣ ΚΕΡΔΑΙΝΟΝΤΑΙ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ

Εἰς προσβύτης καὶ εἰς νεανίας συνδιελέγοντο ἐσπέραν τινὰ παρὰ τὴν ἐστίαν.

— Πῶς ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ τις ἐκατομμυριοῦχος; ἠρώτησεν αἰφνης ὁ νεανίας.

— Διὰ μυρίων μέσων.

— Ναί, ἀλλὰ ποῖον νομίζετε τὸ ἀσφαλέςτατον;

— Δὲν ἔχει ἀσφαλέςτατον. Τὰ πάντα συντελοῦσιν ἡ ἐργασία, ἡ τύχη, ἡ μηχανορραφία, τὸ χαρτοπαίγνιον. Συντελεστικὸν μέσον ἀποβαίνει ἐνίοτε καὶ ἡ ἀγαθοεργία.

Ἀκούσας τοὺς τελευταίους τοῦ γέροντος λόγους, ὁ νεανίας ἐμειδίασε, προσφανῶς δυσπισίαν οὕτως ἐκδηλῶν.

— Ναί, ὑπέλαβεν ὁ ἕτερος, ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ τις πλούσιος ποιῶν τὸ ἀγαθὸν ἄνευ πλαγίου σκοποῦ, ἄνευ θορύβου, καὶ εἰς σκύλλον ἐτι.

Ὁ νέος ἐμειδίασε καὶ αὖθις, εἰρωνικώτερον ὅμως καὶ πῶς μυκτηριστικῶς.

— Λέγω καὶ εἰς σκύλλον ἀκόμη, καὶ ἐπ. μένω εἰς τὸν λόγον μου.

Καὶ προσέθηκε:

— Θέλετε νὰ βεβαιώσω τὰ λεγόμενά μου καὶ δι' ἑνὸς συμβεβηκότος; Ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχήν σας ἐπὶ δέκα μόνον λεπτά.

— Λέγετε λοιπόν, σὰς ἀκούω, ὑπέλαβεν ὁ δὺςπιστος.

— Λοιπὸν ἀκούσατε, καὶ ἐκ προοιμίων νὰ ἤσθε πεπεισμένοι περὶ τοῦ ἀληθοῦς τοῦ συμβεβηκότος, τὸ ὅποιον τὸ κάτω-κάτω εἶναι ἀπλούστατον καὶ οὐδὲν ἔκτακτον παρουσιάζει.

Πρὸ εἰκοσιπέντε περίπου ἐτῶν ὁ Παῦλος Σερναὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς. Τὴν μικρὰν αὐτοῦ περιουσίαν κατηνάλωσεν εἰς τὰς σπουδὰς του, καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ πτυχίον ἦτο πτωχότατος, μόνον ἐφόδιον πρὸς συντήρησίν του ἔχων τὰ εἰκοσιεῖς ἔτη τῆς ἡλικίας του καὶ τὰς ὀλίγας του γνώσεις.

Πρακτικὸς τις ἱατρὸς φίλος του τὸν συνεβούλευσε νὰ μεταβῇ καὶ ἐξασκήσῃ τὸ ἐπάγγελμα του εἰς ἐπαρχίαν. Ἀλλ' ὁ Παῦλος Σερναὶ μετὰ μεγάλης δυσχερείας ἤκουσε τὴν συμβουλὴν ἡγάπα τοὺς Παρισίους, τὸν θόρυβον, τὰ θέατρα, τὰς τέχνας καὶ πάντα ἐν γένει τὰ συνιστῶντα τὴν λαμπρότητα τοῦ παρισινοῦ βίου.

— Δὲν σοῦ ἀρέσει βλέπω ἡ συμβουλὴ, ὅπου σοὶ ἔδωσα, ὑπέλαβεν ὁ γηραιὸς ἱατρός. Ἀλλὰ τὸ περιέμενα· ὅλοι οἱ νέοι εἶναι οἱ ἴδιοι. Οἱ Παρισίοι προσελκύουσιν καὶ συγκρατοῦσιν αὐτοὺς δι' ἀφρων γοήτρων. Μείνε λοιπόν, ἀλλ' ἐτοιμάσου νὰ ὑποφέρῃς ἐπὶ εἴκοσι τοῦλάχιστον ἔτη, μέχρις οὐ κατορθώσης νὰ εὕρῃς στάδιον.

— Τί λέγετε; εἰκοσι ἔτη!

— Καὶ δὲν ἀφαιρῶ τίποτε, ἀγαπητὸν τέκνον. Εἰς τὴν μεγάλην καὶ ὠραίαν ταύτην χώραν, οἱ διάσημοι ἱατροὶ συναθροίζουσι χρυσὸν μὲ πτυχία, τὸ παραδέχονται· ἀλλ' ἐκτὸς δὺν ἢ τριῶν ἐξαίρεσεων, πόσοι μὲ κενὰς ἐλπίδας μόνον ἀναγκάζονται νὰ συντηρῶνται. Πόσοι εἰς προβεβηκυίαν μόνον ἡλικίαν κατορθοῦσι ν' ἀποκτήσωσι φήμην τινὰ. Ἀμφιβάλλετε; δὲν με πιστεύετε; Ἐὰν εἰξεύρατε, ὅτι μόνον εἰς τὸν νομὸν τοῦ Σηκουάνα δεκαεξιχίλιοι τῶν συναδέλφων μας εἶναι μάρτυρες, πρὸς οὓς οὐδὲ νὰ παραβληθῶσι δύνανται οἱ ἐπὶ Νέωνες καὶ Διοκλητιανοῦ ἀθλήσαντες! Ἀλλὰ βλέπω ὅτι οὐδὲν θὰ ἰσχύσῃ νὰ μεταβάλῃ τὴν γνώμην σας. Δοκιμάσατε λοιπὸν, ἀφ' οὗ ἐγὼ δὲν θὰ κατορθώσω νὰ σας μεταπείσω.

Πράγματι ὁ Παῦλος Σερναὶ, μὴ πεισθεὶς εἰς τοὺς συνετωτάτους λόγους τοῦ γέροντος, ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταστή ἐν Παρισίοις. Ἐν διαστήματι ἑξ ὀλῶν μηνῶν ἐπεσκέσθη τρεῖς μόνον πελάτας, δύο πτωχοὺς καὶ ἓνα νεανίσκον τοῦ συμμοῦ. Καὶ οἱ μὲν δύο πρῶτοι δὲν εἶχον νὰ τὸν πληρώσωσιν, ὁ δὲ τελευταῖος ἀπέτισε τὰς ἐπισκέψεις του δι' εὐχαριστηρίων λόγων καὶ ὀλίγων σιγάρων. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους κατενόησεν ὅτι ἀδύνατον τῷ ἦτο νὰ ἐξακολουθήσῃ τοιοῦτον ἀγῶνα.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐπεθύμει καὶ νῆναχωρήσῃ τῶν Παρισίων, ἐπενόησε μέσον λίαν εὐφυές. Ὑποστάς ἐξετάσεις, ἔλαβε πτυχίον φαρμακοποιοῦ.

Ἡ ἐπιτυχία ἐβράδυνε νὰ στέψῃ τὸ νέον αὐτοῦ ἐπάγγελμα· διὰ τῆς ἐπιμονῆς ὅμως καὶ τῆς ὑπομονῆς ὁ Παῦλος Σερναὶ κατῴρθωσε νὰ σχηματίσῃ μικρὰν πελατείαν, καὶ ἐκέρδαινε οὕτω τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἐσπέραν τινὰ, ἐπιστρέφων οἴκαδε, ἀπῆντησε πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ κάποιον ἢ κάτι, ἔπερ ἐφαίνετο ζητοῦν νὰ παρακλύσῃ τὴν εἰσοδὸν του. Ἐξετάσας προσεκτικώτερον, εἶδε κυνάριον ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τοῦ φαρμακείου του κατακείμενον καὶ ὀρθώσας ἐκπέμπον ὕλακας.

Κατ' ἀρχὰς ἠθέλησε ν' ἀποδιώξῃ τὸ ζῶον, ἀλλὰ τοῦτο ἀποπειραθὲν νᾶνεγεσθῇ κατέπεσε σπαρακτικὰς βάλλον κραυγὰς. Συγκινηθεὶς ἐκ τῶν κραυγῶν τοῦ ταλαιπώρου ζώου, ὁ νέος ἱατρός ἐκυψεν ὅπως ἀνακαλύψῃ τὸ αἶτιον, καὶ εἶδεν ὅτι εἶχε τεθλασμένον τὸν ἓνα τῶν ποδῶν.

Ὁ Παῦλος Σερναὶ δὲν ἠθέλησε νὰ φέρῃ ἀβοήθητον τὸ πτωχὸν κυνάριον, οὐ ἡ ἐλευθερὴ φυσιογνωμία ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ. Τὸ εἰσῆγαγε λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ περιποίηθῃ καὶ ἐπέδεσε τὴν πληγὴν του· ἐνὶ λόγῳ ἐκράτησεν αὐτὸ πλησίον του ἀπόφασιν ἔχων νὰ το διώξῃ μόνον ὅταν ἐντελῶς θεραπευθῇ.

Μετὰ τριήκοντα θεράπειαν τὸ ζῶον ἐβάδιζεν ἐξάρετα καὶ οὐδένα ἠσθάνετο πόνον. Τοῦτο ἰδὼν ὁ φαρμακοποιὸς, ὅστις δὲν εἶχε διαθέσιν νὰ

δαπανᾷ πρὸς συντήρησιν κυνὸς, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ θωπεύων αὐτὸν ἐν εἵδει ἀποχαριστισμοῦ, τῷ ἔδειξε τὴν θύραν, λέγων·

— Τώρα πλέον, ποῦ ἱατρειῆς, παιδί μου, ἐμπορεύς νὰ πᾶς ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ ἦλθες.

Ἐπεισθιδόν τι τῆς Ὀδυσσεύς διδάσκει ἡμᾶς πόσον ἀγαθὴν καρδίαν ἔχει τὸ γένος τῶν κυνῶν. Τὸ θεραπευθὲν κυνάριον ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ Παύλου Σερναὶ βλέμμα ἐκφράζον τρόπον τινὰ εὐγνωμοσύνην καὶ ἀπεμακρύνθη, σείον τὴν οὐράν του.

Ὁ Παῦλος Σερναὶ δὲν τὸ ἐπανείδε.

Μετὰ ἓνα καὶ πλέον μῆνα, ἐσπέραν τινὰ ὁ φαρμακοποιὸς ἤκουσεν ὅτι ἔξω τις ἔξωθεν μετὰ ζωηρότητος τὴν θύραν του.

Ἐτεῖνε τὸ οὖς καὶ ἤκουσε παρατεταμένην ὑλακὴν, ὥσπερ ὁ τετράπους ἐπισκέπτῃς παρεκάλει νὰ τῷ ἀνοιξῶσι.

Περίργος νὰ ἴδῃ τίς ἦτο ὁ πελάτης ἐκεῖνος, ὁ Παῦλος Σερναὶ ἐσπευσε νὰνοίξῃ τὴν θύραν.

Πάραυτα τὸ κυνάριον εἰσηλθὲν, ἀκατάσχετον χαρὰν ἐκδηλοῦν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνον· πλησίον ἤρχετο χωλαίνων κύων θηρευτικὸς, τοῦ ὁποίου εἰς τῶν ποδῶν πληγωμένος ἐκρέματο θλιβερώτατα.

Τὸ κυνάριον μετέβαινεν ἀπὸ τοῦ χωλοῦ κυνὸς πλησίον τοῦ φαρμακοποιοῦ, καὶ ἀπὸ τούτου πάλιν πλησίον τοῦ κυνὸς, ὥσπερ θέλον νὰ τὸν παρυσιάσῃ καὶ νὰ ἐξαιτησῇ διὰ τὸν κύνα τὴν αὐτὴν συνδρομὴν ἣν καὶ τὸ ἴδιον ἔλαβεν εἰς ὁμοίαν περίστασιν.

Τῷ ὄντι τὸ νοήμον κυνάριον θὰ συνήνησε καθ' ὁδὸν τὸν πληγωμένον θηρευτικὸν κύνα, καὶ εὐσπλαγχνισθὲν, μετέβη νὰ παρακαλέσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν Παῦλον Σερναὶ, οὗ τὰς εὐεργεσίας δὲν εἶχε λησμονήσει.

Ἵπείκων εἰς τὴν σύστασιν τοῦ κυναρίου ἐδέχθη φιλανθρωπῶς τὸν ἀσθενῆ, ὃν μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου ἐθεράπευσεν ἐπίσης ἐντελῶς.

— Ἀλλὰ ποῦ εἶναι τὰ ἑκατομύρια! Δὲν βλέπω ὁποῖαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς ταῦτα! ἀνεφώνησεν ἀνυπομόνως ὁ νεανίας.

— Ὅλίγην ὑπομονὴν ἀκόμη, νέε μου φίλε· θὰ ἔλθωμεν καὶ εἰς αὐτά.

— Ἐχει λοιπὸν συνέχειαν ἡ ἱστορία;

— Ἀναμφιβόλως. Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν νέαν ταύτην θεραπείαν, ἐν ᾗ ὁ φαρμακοποιὸς εὐρίσκετο εἰς τὸ χημικόν του ἐργαστήριον, τῷ ἀνήγγειλαν ὅτι κυρία τις ἐζητεῖ νὰ τῷ ὁμιλήσῃ. Ἦτο δὲ αὕτη γραΐα τις κυρία ὑψηλῆς περιωπῆς· πρὸ τῆς θύρας ἐστάθμευεν ἡ ἀμαξία της, ἥς ὁ ἡνίοχος καὶ ὁ συνοδῶν θεράπων ἔφερον μεγάλην στολήν.

Ἀνευ προσιμίων ἡ κυρία ἐξέθηκε τὸ σπουδαῖον ἀντικείμενον τὸ προκαλέσαν τὴν ἐπίσκεψίν της.

— Κύριε, ἔρχομαι νὰ σας εὐχαριστήσω διὰ τὴν μεγάλην χάριν, ἣν μοι ἐκάμετε.

— Ποίαν χάριν ἐννοεῖτε, κυρία μου; ἡρώτησεν ἐκπληκτὸς ὁ φαρμακοποιός.

— Τὸν κυνηγετικὸν κύνα, ὁ ὁποῖος πληγωθεὶς εἰς τὸν πόδα ἔσχε τὴν εὐφυΐαν νὰ παρουσιασθῇ εἰς ὑμᾶς καὶ τὸν ὁποῖον ἐντελῶς ἐθεράπευσάτε. Ὁ κύων ἐκεῖνος εἶναι ἰδικός μου. Τώρα μάλιστα εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀμαξίᾳ μου, καὶ εἰμαι βεβαία ὅτι θὰ λογισθῇ εὐτυχὴς ἂν ἐνώσῃ τὰς εὐχαριστίας του μετὰ τῶν ἰδικῶν μου.

Ἡ κόμησσα προσέθηκεν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τινος τῶν θεραπόντων της, ὅστις εἶχε μακρόθεν παρακολουθήσει ἀμφοτέρους τοὺς κύνας. Εἶπε προσέτι ὅτι καὶ αὕτη προσέβη εἰς ἀναζήτησιν πληροφοριῶν περὶ τοῦ ἱατροῦ, ὑπὲρ οὗ μέγα ἠσθάνθη ἐνδικαίως.

— Καὶ ἔμαθον, ἐξηκολούθησεν, ὅτι παρὰ τὴν δημολογουμένην ἀξίαν σας καὶ τὰς προσπαθείας, ὁ καταβάλλετε, ἀπαντᾷτε δυσκολίας πρὸς αὐξήσιν τῆς περιουσίας σας. Ἐρχομαι λοιπὸν νὰ σας προτείνω ἐν μέσον, ἐντιμότερον ἐννοεῖται, δι' οὗ νὰ κατορθώσῃτε νὰ πλουτήσῃτε ταχέως.

— Νὰ πλουτήσω! Τί ἐννοεῖτε, κυρία κόμησσα;

— Τὸ μέσον εἶναι ἀπλούστατον. Ἐν Παρισίοις εὐάριθμα λίαν εἶναι τὰ θεραπευτήρια τῶν ζώων. Ὑμεῖς δὲ, κύριε, ἀπεδείξατε ὅτι εἰσθε ἱκανώτατος περὶ τὴν κτηνιατρικὴν. Διατί νὰ μὴ καταστήτε ὁ Δυπουτρέν· τῶν φίλων τοῦ ἀνθρώπου; Ἐν συντόμῳ, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσίν σας τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν πρὸς ἴδρυσιν ἐιδικοῦ θεραπευτηρίου. Τολμῶ νὰ εἶπω ὅτι ἐντὸς πέντε ἐτῶν θὰ ἔχητε ἄριστα ἀποτελέσματα.

— Ἡ ἐξαίρετος ἐκείνη γυνὴ δὲν ἠπατήθη, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ πρεσβύτερος. Ἡ πρότασις αὐτῆς ἐγένετο πάραυτα δεκτὴ, καὶ ὁ Παῦλος Σερναὶ ἴδρυσεν θεραπευτήριον κυνῶν, γαλῶν, πιθήκων, σκυῶν, σιαμικῶν χοιριδίων, ψιττακῶν, καναρίων καὶ ἄλλων πτηνῶν. Δὲν παρήλθον δεκαπέντε ἔτη καὶ ἐκτῆσατο μεγάλην φήμην, ἐκέρδησε δὲ περιουσίαν ἀποφέρουσαν αὐτῷ πεντηκοντακισχιλίων φράγκων εἰσόδημα, ὅπερ ἀπολαύει ἐντιμότετα ἐν Παρισίοις, ἔνθα εἶναι γνωστότατος.

— Ἐν ἑκατομύριον κερδήθην ἐκ τῆς θεραπείας ζώων! ἀνεφώνησεν ὁ νεανίας. Δὲν εἶναι παραμῦθι! Πράγματι συνέβη αὐτό;

— Μὲ ἐρωτᾷς ἂν συνέβη πράγματι! Λοιπὸν, παιδί μου, εἰμαι εἰς θέσιν νὰ σοὶ τὸ διαβεβαιώσω θετικώτατα, διότι ἐγὼ αὐτὸς εἰμαι ὁ Παῦλος Σερναὶ. Ἐλαβον τὸ ψευδώνυμον τοῦτο χάριν τῆς οἰκονομίας τῆς διηγήσεως.

[Philibert Audebrand.]

K **

Κατ' ἐπισήμους ἐκθέσεις, ἐν Ἀλγερίᾳ ἔχουσι φυτευθῇ δύο ἑκατομύρια εὐκαλύπτων, ἀδιαλεί-
1. Διάσημος Γάλλος χειρουργός.

πτως δ' ἐξακολουθοῦν νὰ φυτεύωσι τοιαῦτα δένδρα, ἅτινα ἀπεδείχθη ὅτι καθιστῶσι τὸ κλίμα ὑγιεινόν.

ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΙΑ

Τὸ πρότεστον ὥρολόγιον, ὅπερ μετεχειρίσθη ὁ ἄνθρωπος, ὑπῆρξεν ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ λαμπρὰ ἄστρα τούτου, ἐπὶ κεφαλῇ τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος. Ἡ ὑψωσις καὶ ἡ κατάβασις αὐτοῦ ἐμετράτο ἀπὸ ἐμπειρικῆς τρόπου τινὰ φαντασίας, ὁ δὲ χρόνος οὕτω κατετέμενετο ὅσον ἐπέτρεπον αἱ ἀνάγκαι τῆς ἀπλοϊκῆς ζωῆς, τῆς ὁποίας ἔχνη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀπαντῶμεν μέχρι σήμερον ἐν ταῖς ὁπισθοδρομικαῖς κοινωνίαις. Ποσάκις δὲν ἠκούσαμεν ἐν τῇ χωρικῇ γλώσσῃ «μιά τριχὴ ὁ ἥλιος νὰ δύσῃ», «ἐν καλάμῳ» κτ., καὶ πάλιν ποσάκις ἡ μεταβολὴ τῶν ἄστρον τῆς νυκτὸς δὲν χορηγεῖ τὰ μέτρα της!

Τὰ ἡλιακὰ ὥρολόγια εἶναι ἀνωτέρου καὶ μο-
νιμωτέρου πολιτισμοῦ προϊόντα· ὡς ἰδιαιτέρα λεπτομέρειαι δύνανται νὰ σημειωθῶσι καὶ τὰ σεληνιακὰ ὥρολόγια. Ἀλλ' ἡ σταθερότης τῶν χρονομετρικῶν τούτων παρασκευῶν ἐξηρτάτο ἐκ τῆς ἀνεφύλου ἀτμοσφαιρᾶς· παραλείπονται αἱ ἀνυπερβλήτοι σχεδὸν δυσκολίαι τῆς νυκτός. Τοιουτοτρόπως ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἐπε-
νοήθη ἐν Αἰγύπτῳ τὸ ἀμόμετρον, τοῦ ὁποίου ἀ-
κόμη γίνεται χρῆσις περὶ τὴν χρονικὴν διανο-
μὴν τῶν ποτιστικῶν ὑδάτων, καθὼς ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ ναυτιλίᾳ καὶ εἰς ἄλλας εἰδικωτέρας χρή-
σεις. Ἡ κλεψύδρα τῆς Πνυκὸς ἦτο εἶδος ὥρολο-
γίου, τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ ἐχύνετο κατὰ σταγό-
νας, ὅπως καὶ οἱ τοὺς ὁποίους ἐμέτρων αὐταὶ λό-
γοι τῶν ρητόρων. Κατόπιν τὰ πλευρὰ τῶν δο-
χείων, ἐν τοῖς ὁποίοις ἐχύνετο τὸ ὕδωρ, ἐχα-
ράχθησαν διὰ γραμμῶν, ἐκάστη δ' αὐτῶν ἦτο
χρόνου μέτρον· ἐτελειοποιήθη δὲ ἐπὶ τοσοῦτον
ἡ κλεψύδρα, ὥστε αἱ πίπτουσαι σταγόνες ἐκί-
νουν μικρὸν τροχὸν ὠπλισμένον διὰ βελόνης, ἡ-
τις ἐδείκνυν ἐπὶ πλακὸς σημαντικὰς τῆς τρε-
χούσης ὥρας γραμμάς. Τὸ περίφημον ὥρολό-
γιον, ὅπερ ὁ Καλῖφης Ἀαρὺν-αλ-Ρασχίλδ ἐ-
δώρησεν εἰς τὸν Μέγαν Κάρλον, ἦτο τοιαύτη
τις κλεψύδρα.

Οἱ μηχανισμοὶ οὗτοι μεθ' ὅλην τὴν λειτουρ-
γοῦσαν ἐν αὐτοῖς εὐφυΐαν, εἶναι βεβαίως οἱ πα-
τέρες τῶν κυρίως ὥρολογίων οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ
ὥρολόγια αὐτά. Κυρίως ἀναφαίνονται ταῦτα
κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ι' αἰῶνος, ὅτε ἀντικατέστη
ἡ δύναμις τοῦ ὕδατος διὰ βάρους, τὸ ὁποῖον ἐ-
ξαρτῶμενον ἐκ τοῦ ὥρολογικοῦ μηχανισμοῦ, καὶ
κατὰ μικρὸν καταβαίνον ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς
κεντρικῆς ἐλξεως τῆς γῆς, ἐκίνει ἐπὶ πλακὸς
τὸν δείκτην τῆς ὥρας. Ἦρκει νὰ ἀναβιβάξῃ τις
ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸ κινεῖν βάρους, ἵνα ἔχῃ
διαρκῆς τὸ ἐπιθυμητὸν μέτρον τοῦ χρόνου. Ἐ-
πομένως ὁ μηχανισμὸς ἀπέκτησέ τι αὐτοτελε-
ς.

καὶ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ κυρία τοῦ ὥρολο-
γίου ἀνακάλυψις. Ἐστῆθη αὕτη ἐπὶ κορυφῆς
πύργων, κωδωνοστασίων, ἀνακτόρων καὶ ἄλλων
μνημείων, μεθ' ὧν συνεδέθη ἡ σεβασμία τοῦ χρό-
νου εἰκὼν διὰ τῆς καταμετρήσεως τοῦ ὥρο-
λογίου.

Ἀπὸ ταύτης μέχρι τῆς νεωτέρας, διὰ τῶν ἐ-
φευρέσεων τοῦ Γαλιλαίου (ἐκκρεμές) καὶ τοῦ
Huyghens, ὥρολογοποιῶς εἶναι βεβαίως με-
γάλη ἀπόστασις· ἡ ἀρχὴ ὅμως μένει πάντοτε
ἡ αὕτη. Ἀπαιτεῖται ἡ προσαρμογὴ τῆς κινητι-
κῆς δυνάμεως ἐν αὐτῷ τῷ μηχανισμῷ δίκην νή-
ματος, τὸ ὁποῖον ἐκτυλισσόμενον βαθμηδὸν, τυ-
λίσσει ἐκ νέου ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου δι' ἐργα-
λείου· κλεῖς λέγεται τοῦτο ἡ ἄλλο τι.

Τὰ πρῶτα κινητὰ ὥρολόγια θεωροῦνται ὡς
ἀνακάλυψις Γερμανικῆ, ἐπινοηθέντα ἐν Νυρεμ-
βέργῃ κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, ἅμα ὡς ἀπεδείχθη
ἡ ἐλαστικὴ δύναμις τοῦ χάλυβος ἐν σκευασίᾳ
λεπτῆς ταινίας κυλινδρικοῦ τυλιγμένης. Κατὰ
τὸν ΙΗ' αἰῶνα προεῖχον εἰς τὴν ὥρολογοποιῶν
οἱ Παρίσιοι, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὅμως τοῦ παρόντος
μετετέθη ἡ περὶ ταύτην ἀκμὴ εἰς τὴν ὀρεινὴν
Ἑλβετίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξέχει ἡ δημοκρατία
τῆς Γενεύης, διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν πλη-
θὺν τῶν κατασκευαζομένων ὑπ' αὐτῆς ὥρολο-
γίων. Μετὰ τὴν Γενεὴν ἔρχεται ἡ Βῶδη καὶ ἡ
Νευσιατέλη. Ὀλόκληροι πόλεις καὶ χωρία ἀσχολοῦνται
ἐν τῇ Ἑλβετικῇ Ὀμοσπονδίᾳ εἰς τὴν ὥρολογοποιῶν,
τῆς ὁποίας κλάδοι ἰδιαιτέροι κατεμέρισαν τὴν
ἐργασίαν τῶν ὀρεινῶν δημοκρα-
τῶν, εἰς τρόπον ὥστε δίδονται εἰς τὴν ἐμπο-
ρίαν οὐχὶ κατηρτισμένα ὥρολόγια, ἀλλὰ καθ'
ὁμάδας μέρη μόνον αὐτῶν, ὡς π.χ. τροχοί, τύμ-
πανα, ἀλυσίδες, δεῖκται καὶ πληθὸς ἄλλων ὀρ-
γάνων, τὰ ὁποῖα ἡ τελικὴ τῶν ὥρολογίων βιο-
μηχανία προσαρμόζει κατόπιν εἰς ἓν ὅλον καὶ
παραδίδει εἰς τὴν κατανάλωσιν. Ἐν γένει ἡ
προκιμένη βιομηχανία συνδέεται ἐν Ἑλβετίᾳ
στενῶς πρὸς ἀξιοσημείωτον πολλαπλασιασμὸν
τῶν κατοίκων· ἐντὸς σχετικῶς ὀλίγων ἐτῶν
διάφοροι κοινότητες ἐδιπλασίασαν τὸν πληθυ-
σμὸν αὐτῶν.

Περὶ τὰς 40 χιλ. ὥρολογοποιῶν περιέχει ἡ
Ἑλβετία. Ἐκαστὸς δὲ αὐτῶν δύναται νὰ θεω-
ρηθῇ ὡς οἰκονομικὸν κέντρον, περὶ τὸ ὁποῖον
στρέφεται οὐσιῶδες μέρος τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.
Δὲν κινεῖνται μηχαναὶ ἀλλὰ βραχιόνες, καὶ ὁ
καταμερισμὸς τῶν ἔργων ἐφθασε μέχρι τοιοῦ-
του βαθμοῦ, ὥστε ἵνα καταρτισθῇ ὥρολόγιον
τέλειον ἀπαιτεῖται νὰ διέλθῃ διὰ τῶν χειρῶν
140 ἐργατῶν. Πόσον ὑπὸ τοιοῦτο σύστημα εἶ-
ναι εὐκαλὸς ἡ ἐκμάθησις τῆς τέχνης, πρόδηλον·
δύναται ὁ ἐργάτης εἰς ὀλίγας ἡμέρας νὰ διδασθῇ
κλάδον τινὰ τῆς τέχνης καὶ ἀμέσως νὰ θέσῃ αὐ-
τὸν εἰς κίνησιν. Ὑπὸ γενικωτέραν ἐποψίν ὁ κα-
ταμερισμὸς τῶν ἔργων κατέταξεν διαφόρους κοι-

νόητας ἀναλόγως τῶν ἀγορῶν τὰς ὁποίας προ-
μνησθούσιν. Οὕτω π. χ. ἡ Sagne ἐργάζεται διὰ
τὴν Ἀγγλίαν, ἡ Couvet διὰ τὴν Τουρκίαν, ἡ
Fleurier διὰ τὴν Κίαν δι' ὧν τῶν εἰς ταύτην
ἀρραβωνίων σχημάτων.

Ἰνα δείξωμεν τὴν παραγωγικότητα τῆς Ἑλ-
βετικῆς ὠρολογιοποιίας, ἀρκεῖ ἡ σημείωσις ὅτι
ἡ πόλις Chaux-de-Fonds κατὰ τὸ 1832 ἐξή-
γαγε 54,332 ὠρολόγια καὶ ὅτι μετὰ 30 ἔτη ἐ-
ξήγαγε πενταπλάσια, τῶν ὁποίων 18 χιλ. ἦ-
σαν χρυσά. Μόνον τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀμερικῆς τῷ
1864 εἰσήγαγεν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας
469,000 ὠρολόγια ἀξίας 8 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμ. φρ. Μετὰ
10 ἔτη (1872) εἰσήγαγε 360,000 ὠρολόγια
ἀξίας 14 $\frac{9}{10}$ ἑκατομμ. φρ., τῷ 1873 δὲ 204,000
ὠρολόγια ἀξίας 10 $\frac{3}{10}$ ἑκατομμ. φρ., τῷ 1874
δὲ 187,000 ὠρολόγια ἀξίας 9 $\frac{3}{10}$ ἑκατομμ. φρ.
Παρατηρητέον ὅμως ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη
ἡ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν Ἑλβετικὴ αὐτὴ ἐξαγωγή
ἤρχισεν ἐπαισθητῶς νὰ καταπίπτῃ, διότι τῷ
1875 ὑπελογίσθη εἰς 134,000 ὠρολόγια, ἀξίας
6 $\frac{7}{10}$ ἑκατομμ. φρ. καὶ τῷ 1876 εἰς 76,000, ἀ-
ξίας 4 $\frac{3}{10}$ ἑκατομμ. φρ.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο συνδέεται πρὸς τὰς ὁ-
σημέρας ἐπιτεινόμενας προόδους τῶν Ἡνωμένων
Πολιτειῶν εἰς τὴν ὠρολογιοποιίαν. Μέχρι τοῦ
1850 δὲν εἶχον αὐταὶ ἐργοστάσιον τοιοῦτον· τῷ
1857 ὅμως καθιερώθη ἐν Μασαχουσέτῃ, παρὰ
τὸν ποταμὸν Κάρλον, μηχανικὸν ὠρολογο-
ποιεῖον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν τῆς τέ-
χνης ἐποχὴν. Οὐχὶ πλέον ἡ χεὶρ, ἀλλ' ἡ ἀλό-
γιστος κανονικότης τῆς μηχανικῆς πρόκειται νὰ
συντελέσῃ τὴν ἀρμονίαν τῆς ὥρας. Ἐργάζονται
ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ 1360 ἐργάται, πα-
ράγοντες καθ' ἑκάστην 425 ὠρολόγια. Ἐτερον
ἐν Ἀμερικῇ μηχανικὸν ὠρολογοποιεῖον δι' 970
ἐργατῶν κατασκευάζει 300 ὠρολόγια ἡμερη-
σίως. Ὑπολογίζονται εἰς δέκα τὰ ἐργοστάσια
ταῦτα ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. Τῷ 1860

παρήγαγον 15,000 ὠρολόγια, τῷ 1863 ἀνέβη
ἡ ἐτήσια παραγωγή τῶν εἰς 100,000 καὶ τῷ
1876 εἰς 250,000. Ἦρχισεν οὕτω καὶ ἀντί-
στροφον βεῦμα ἐν τῇ ἐξωτερικῇ μετὰξὺ παλαιῶν
καὶ νέου κόσμου συναλλαγῇ. Ἐνῶ μέχρι τῆς τε-
λευταίας δεκαετηρίδος ἡ μεγάλη Δημοκρατία
τῆς Ἀμερικῆς ἦτο, ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν ὠρο-
λογίων, σχεδὸν ὑπόφορος εἰς τὴν μικρὰν τῶν
Ἀλπεων συνάδελφον, ἤδη ἐξάγει τοιαῦτα εἰς
ποσότητα λίαν ἐνδεικτικὰς. Μόνη ἡ Ἀγγλία
ἐπυρομηθεύθη τῷ 1876 ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολι-
τειῶν 30,000 ὠρολόγια καὶ ἡ Ῥωσσία ἰσά-
ριθμα.

Ἐκτὸς τοῦ Ἀμερικανικοῦ συναγωνισμοῦ με-
τρίας σημασίας δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὁ προε-
ρχόμενος ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἐν Βέρμινγχαμ τῆς ὁ-
ποίας λειτουργεῖ νῦν σπουδαῖον μηχανικὸν ὠ-
ρολογοποιεῖον, 300 περιλαμβανόν ἐργάτας καὶ
εὐκόλου κυκλοφορίας παρασκευάζον προϊόντα.
Ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεγαλειότηρας σημασίας
εἶναι ὁ Γαλλικὸς συναγωνισμὸς ἀπὸ τῆς Besan-
con, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς Γαλλικῆς ὠ-
ρολογοποιίας. Ἀπὸ 54,000 ὠρολογίων, τὰ ὁ-
ποῖα ἡ πόλις αὕτη κατασκεύασε τῷ 1845, τῷ
1852 ἀνέβη εἰς 192,00, τῷ 1865 εἰς 296,000,
τῷ 1875 εἰς 420,000.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΛΚΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

τῶν κοπέντων ἐπὶ ὀθωνος.

Ἐν τῷ ἀριθμῷ 99 τοῦ τετάρτου τόμου τῆς
«Ἐστίας» ἐδημοσίευσεν συντόμους τινὰς πληρο-
φορίας περὶ τῶν ἑλληνικῶν νομισμάτων, ἅτινα
ἐκόπησαν ἀπὸ τοῦ Κυβερνήτου μέχρι τῆς σήμε-
ρον· αἱ σημειώσεις δ' ἐκείναι διὰ τὰ ἔτη τῆς ἐκ-
τυπώσεως ἐγένοντο συνεπείᾳ πολυστῶν παρατη-
ρήσεων ἐπὶ αὐτῶν τῶν νομισμάτων. Κατ' αὐτὰς
ὅμως ἐπληροφορήθη ὅτι ἐν τῇ Διευθύνσει τοῦ
Ἐθνικοῦ σφραγιστηρίου ὑπάρχει τὸ βιβλίον τοῦ
νομισματοκοπέου· ἐν τῷ βιβλίῳ δὲ τούτῳ εἶναι

ἐγγεγραμμένα κατ' εἶδος τὰ χαλκᾶ νομίσματα
τὰ κοπέντα ἀπὸ τῆς 19 Αὐγούστου 1836 μέ-
χρι τῆς 31 Ἰουλίου 1858. Ἐκ δὲ τοῦ βιβλίου
τούτου συνέταξα τὸν προτεθέντα πίνακα, ἐν ᾧ
καταδείκνυνται ἀκριβῶς ὁποῖα καὶ ὅποια νομί-
σματα ἐκόπησαν κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ 1836 μέ-
χρι τοῦ 1858, ὅταν τὸ νομισματοκοπεῖον ἐ-
παύσατο τῶν ἐργασιῶν του.

Ἐν τῷ πίνακι τούτῳ φαίνεται ὅτι τῷ 1841
ἐκόπησαν 141,563 κομμάτια τῶν 2 λεπτῶν,
ἀλλὰ δίδεσκον φέρον τὸ ἔτος τοῦτο οὐδέποτε
εἶδον· ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀναφερόμενα δίδεσκον ἐκό-
πησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, ἦτοι τὴν 10,
15, 20 καὶ 22 Ἰανουαρίου, φρονῶ ὅτι σφραγίς
φέρουσα τὸ ἔτος 1841 δὲν ἐγένετο καὶ ὅτι ταῦτα
ἐκόπησαν διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ 1840.

Ἐπίσης ἐκ τοῦ πίνακος ἐξάγεται ὅτι καὶ κατὰ
τὸ ἔτος 1850 ἐκόπησαν πεντάλεπτα καὶ δίδε-
πτα, ἐνῶ νομίσματα τοιαῦτα φέροντα τὸ ἔτος
1850 δὲν εἶναι γνωστά. Παρατηροῦμεν λοιπὸν
ὅτι τὰ μὲν πεντάλεπτα ἐκόπησαν τῇ 28 Δεκεμ-
βρίου, τὰ δὲ δίδεπτα τῇ 29 τοῦ αὐτοῦ μηνός.
Συμπεραίνουμεν ἐπομένως ὅτι τὰ κατὰ τὰς τε-
λευταίας ἡμέρας τοῦ Δεκεμβρίου κοπέντα πεν-
τάλεπτα καὶ δίδεπτα δὲν ἐξετυπώθησαν διὰ
σφραγίδων φερουσῶν τὸ ἔτος 1850, ἀλλ' ὅτι
ταῦτα ἐκόπησαν διὰ τῶν σφραγίδων τῶν χαρ-
χιδίων διὰ τὸ νέον ἔτος καὶ φερουσῶν τὸ 1851.

Παρατηροῦμεν ἐν τέλει ὅτι ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ
νομισματοκοπέου δὲν σημειοῦται ὅτι ἐκόπη-
σαν μονόλεπτα κατὰ τὸ ἔτος 1857, ἐνῶ
τοιαῦτα ὑπάρχουσιν, ἐξ ἐναντίας δὲ σημειοῦται
ὅτι κατὰ τὸ 1858 ἐκόπησαν μονόλεπτα τε,
δίδεπτα, πεντάλεπτα καὶ δεκάλεπτα, ἐνῶ
τοιαῦτα δὲν εἶναι γνωστά· ἔπεται λοιπὸν ὅτι
κατὰ τὸ 1858 δὲν ἐχαράχθησαν νέα σφραγίδες
καὶ ὅτι πάντα τὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκτυπω-
θέντα νομίσματα ἐκόπησαν διὰ τῶν σφραγίδων
τοῦ 1857.

Π. ΛΗΜΠΡΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ Ὁ καταδικασμὸς τῆς Κρήτης.

[1828]

Ἦν τὰ χίλια ὀχτακῆσια εἰκοσιοχτὼ, μὲν Τρίτη,
Ἀφρουκαστήτε νὰ σὰς πῶ ὀγὰ τὴ μαύρην Κρήτη.
Σύναξι κάνουν οἱ βασιλεῖς καὶ πάνε 'ς τὸ Παρίσι,
Νὰ κάμουνε συνέλεξι τί νὰ γενῇ ἡ Κρήτη.
Καὶ σὰν ἐσυναχτήκανε κι' ἀρχίζαν τὸ κουσούλιτο,
Κομματάρχαις γίνονται καὶ δίδουν τὴν τοῦ Τοῦρκο.
Καὶ στέλνουν ἀντιπρόσωπο κ' εἰς τὴν Καλύδα βγαίνει,
Νὰ συναχτοῦν οἱ Χριστιανοὶ νὰ δώσῃ τὸ χαμπέρι.
Καὶ σὰν ἐσυναχτήκανε διαβάξει τὴ συθήκη,
Κ' ἔγραψε πῶς ἐδῶκανε τοῦ Μισιριοῦ τὴν Κρήτη.
Φωνάζουν καὶ οἱ Χριστιανοί· «Ἀφέντη κουμαντάτε,
Ἀνέβα πάνω 'ς τὰ βουνὰ νὰ κάτσης εἰς τὴν στραταίε,
Νὰ ἰδῇς ποὺλιά πετούμενα 'ς τὴν ὁρόμους νὰ περνοῦσι.
Τὰ κόκκαλα τῶ Χριστιανῶ 'ς τ' ἀντόδια νὰ βαστοῦσι.
Ὅσοι καταλυθῆκανε 'ς τὰ ὄρη κ' εἰς τὰ δάση,
Ποῖος εἶν' ἀπὸ σὺ θὰ σοῦ τῇ πῇ καὶ θὰ τῇ λογαρίση;
Ἄκουσ' ἀφέντη νὰ σοῦ πῶ τὰ πάθη τὰ δικὰ μας.
Ἦν τὴν Ἀραπιά πούλησαν οἱ Τοῦρκοι τὰ παιδιὰ μας.
Κι' ὅσους κι' ἂν ἀβαντσάραμε εἰς τὰ βουνὰ γλακοῦμε

Εὐπόλυτοι κι' ὀλόγδυμοι γὰ νὰ λευτερωθοῦμε.
Κ' εἴχαμε θάρρος εἰς ἐσὰς τῇ βασιλεῖς τῇ Φράγκους,
Κ' ἐδὰ μὰς ἀδικήσετε κι' ἀφήκατέ μας σκλάβους.
Ὅντε θὰ βγοῦν τὰ νέφαλα καὶ νὰ φανοῦν οἱ κρίνοι
Καὶ νὰρὸ ὁ φοβερὸς κριτὴς οὐλοῦν νὰ μὰς κρίνῃ.
Τὰ τάγματ' οὐλα τ' οὐρανοῦ τριγύρου ν' ἀκολουθοῦσι,
Τὰ πάθη τῶ Χριστιανῶ, τ' ἀδικα, νὰ γροικοῦσι,
Νὰρθουνε μὲ παράπονο κι' οἱ Κρήτες νὰ σταθοῦνε,
Μπροστὰ 'ς τὸ φοβερὸ κριτὴ τ' ἀδικάν των νὰ ποῦνε.
Τότες ν' ἀποκριθῇ ἐσεῖς, Ἀγγλῖα καὶ Γαλλία,
Μπροστὰ 'ς τὸ φοβερὸ κριτὴ, δευτέρα παρουσία!

Ὁ Χάλης τοῦ κουβέδιαζε καὶ τοῦ 'κανε τὴν κρίσι,
Καὶ τ' ἄμοιρα τ' ἀμμάθιαν τοῦ ἐτρέχαν σὴν τὴ βρούσι.
—«Ἰντα νὰ σὰς κάμω γῶ, καυμένοι μπουνταλάδες,
Γιάντα νὰ μὴν τὰ γράψετε εὐτὰ 'ς τὴ βασιλιάδε;
Τώρα τ' ἀποφασίσανε κ' ἐκάμανε συθήκη
Κ' ἔγραψαν κ' ἐδουλώσανε τοῦ Μισιριοῦ τὴν Κρήτη.
Λυποῦμαι σὰς Χριστιανοί, δὲν ἔχω τί σὰς κάμω,
Γιατ' ὁ τ' ἀποφασίστηκε δὲν δύνανται ν' ἀλλάξω.»

Κ' ἔρχονται πλοῖα Φράγγικα καὶ πάνε 'ς τὴ Γραμποῦσα
Καὶ βγάνουνε τὴν Χριστιανούς, ἀπὸ τὴν ἐδαστοῦσα.
Καὶ Μισιριώταις φέρουνε κ' εἰς τὰ χωριὰ χτυποῦσι,
Φοροῦνε βούχα κόκκινα καὶ τούμπανα βαστοῦσι.
Καθίζουσιν 'ς μερὰ χωριὰ καὶ κάνουνε κρισάδες
Καὶ τυραννοῦν τὴν Χριστιανούς, σκεντσεύουσιν τὰ ἀραγιάδες.

[1833]

Ἦν τὰ χίλια ὀχτακῆσια 'ς τὰ τριάντα,
Ἦν τὸ ὄχτῳ τοῦ Σεντεμριουῦ ἦρθ' ἡ γι ἀρμάδα.
Καὶ βγαίνει 'ς τ' Ἀκρωτήρι, σιργιανίζει,
Τὸν κόσμο βιζιτάρει καὶ ξανοίγει.
Τὴν Χριστιανούς γυρεύουνε νὰ ἰδοῦσι
Καὶ θλιβερὸ χαμπέρι γὰ νὰ ποῦσι.
«Οἱ Χριστιανοὶ νὰ μείνουν ἀραγιάδες»
Κ' οἱ Τοῦρκοι χαράς κάνουνε μεγάλαις.
Γλήγορα εἰς τὴν φράγκικην ἀρμάδα
Ἐγράψανε παράπονα μεγάλα.
«Ὁρη, βουνὰ καὶ τρύπαις καὶ λαγκαθία,
Γεμάτια 'νις φτωχοῦς καὶ παλληκάρια.
Τὴν πείνας καὶ τῆς δίψας ξεραμμένοι
Γὰ νὰ λευτερωθοῦν οἱ καυμένοι.»
Κ' οἱ καπετάνι' ἀρχίζουσιν καὶ γελοῦσι
Κ' εἰς τὰ καράβια μπαίνουν καὶ κινοῦσι.
Τὸ κρίμα τῶ φτωχῶ καὶ τῶ χωρῶ
Εἰς τὸ λαιμὸ σὰς νὰν' οὐλοῦν τὸ Φράγκω!

Οἱ κύνες

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙ

Ἐκ τῶν κατοικιδίων ζῶων μόνος ὁ κύων εὐ-
ρίσκεται κατ' ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐν Ἑλλάδι,
καὶ ἤδη παρ' αὐτῷ τῷ Ὀμήρῳ ἀπαντᾶται ὡς
πιστὸς σύντροφος καὶ φύλαξ τοῦ ἑλληνικοῦ οἴ-
κου, ἡ ὡς συνοδεύων τοὺς ἀνδρας οὐχὶ μόνον
τοὺς ποιμαίνοντας πρόβατα καὶ αἰγας, ἀλλὰ
καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ διατελοῦν-
τας, μεθ' ὧν συνεισήρχετο καὶ εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν ἢ ἀγοράν. Οὕτω τὸ ἑλληνικὸν περὶ τὴν
Τροίαν στράτευμα εἶχεν ἀφρόνους κύνας· καὶ
τοιοῦτοι ἐτρέφοντο ὑπὸ Πατρόκλου καὶ Ὀδυσ-
σεύς. Ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις εὐρίσκομεν
πάμπολλα εἶδη κυνῶν, ὀνομαζόμενα ἐκ τῶν
τόπων τῆς καταγωγῆς αὐτῶν. Ἀλλὰ μετὰξὺ
τῶν κυνῶν, οὗς ἐκτὸς τοῦ κυνηγίου περιεποιούντο
μάλιστα ἐπὶ τέρψει καὶ μετὰ πολλῆς καὶ τρυ-
φερᾶς ἐπιμελείας, ἦσαν τὰ Μελιταῖα κυνίδια,
εἴτε ἐκ τῆς Σικελίας κατήγοντο, εἴτε ἐκ τῆς
Ἰλλυρικῆς Μελίτης, πάντως δὲ οὐχὶ ἐκ τῆς ση-
μερινῆς Μάλτας. Ταῦτα τὰ κυνάρια ἦσαν πε-
ρισπούδαστα ἰδίως ταῖς πλουσίαις καὶ τρυφώσαις
γυναιξίν. Ὁ Θεόφραστος ἀναφέρει ἡμῖν ὡς σύμ-

Ἔτος	1 Λεπτῶν	2 Λεπτῶν	5 Λεπτῶν	10 Λεπτῶν	Ὁλικὴ ἀξία Δραχμαὶ	Λεπτὰ	Χιλιογράμματα	Γραμμάτια
1836		49,000	1,000	919,000	92,930		12,035	223
1837	159,456	221,978	116,009	2,660,383	277,872	87	35,301	247
1838	269,085	701,028	1,471,912		182,101	11	23,318	285
1839	119,406	660,719	1,186,543		74,035	59	9,441	945
1840	702,694	378,435	416,770		35,434	14	4,515	470
1841	370,350	141,563	863,784		49,723	96	6,354	272
1842	121,177	470,839	682,077		44,732	40	5,739	733
1843	629,959			700,539	76,358	49	9,723	030
1844	151,343	206,255	88,627	1,064,301	116,499	98	14,999	566
1845	159,600	242,062	315,976	984,999	120,725	94	15,542	726
1846	141,686		190,399	1,274,978	138,434	61	17,881	186
1847	272,793	82,165	270,157	740,766	91,955	63	11,892	434
1848	84,600	258,115	394,286	1,174,402	143,162	80	18,420	135
1849	90,878	146,216	374,576	1,160,738	138,635	70	17,879	055
1850		10,276	11,336	1,282,269	128,999	22	16,717	360
1851	399,613	377,148	609,069	586,971	100,689	64	13,175	765
1857		321,877	133,120	412,201	54,313	64	6,982	145
1858	243,312	222,811	216,220	471,325	64,832	84	8,296	290
	3,945,952	4,490,487	73,450,763	14,350,763	1,931,438	11	243,155	867

1. Οικονομ. Ἐπιθεώρησις.

πτωμα τοῦ μικροφιλοτίμου καὶ τοῦτο, ὅτι ἦν ἱκανὸς ποιῆσαι μνήμα τελευτήσαντος κυναρίου καὶ ἀνεγείρειν στυλίδιον καὶ ἐπιγράψαι ἐπ' αὐτοῦ «ὁ καλὸς Μελιταῖος.» Καὶ ἀναφέρεται τῷ ὄντι Πολίταρχος τις Ἀθηναῖος, τοσοῦτον τρυφῶν, ὥστε ἐποιεῖτο δημοσίᾳ τὴν ἐκφορὰν τῶν ἀποθανόντων κυνῶν καί, προσκαλὼν τοὺς φίλους εἰς αὐτὴν, ἀνῆγειρεν αὐτοῖς ἐπιταφίους στήλας καὶ ἐνεκλόαπτεν ἐπ' αὐτῶν ἐπιτύμβια. Πολλάκις κύνες ἡγοράζοντο ἀντὶ ὑπερόγκων τιμῶν. Οὕτως ὁ Ἀλκιβιάδης ἡγόρασεν ἀντὶ ἐβδομήκοντα μῶν κύνᾳ θαυμαστὸν τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος, οὗ ὅμως ἀπέκοψε τὴν πάγκαλον οὐράν, ἵνα παρὰ-σχη ὕλην λόγων τοῖς κεκηνόσιν Ἀθηναίοις. Ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι τοὺς κύνες πρὸς τὸ κυνήγιον τοσοῦτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον εἰς τὸ κυνήγιον τοῦ λαγοῦ π. χ. οὐδ' εἶχον ἄλλον τρόπον θήρας ἐκτὸς τῶν κυνῶν, ὥς μὴ μεταχειριζόμενοι ὕπλον τι κατ' αὐτῶν. Πρὸς τὸ κυνήγιον ἐξετιμῶντο τὰ μέγιστα αἱ λακωνικαὶ ἀλωπεκίδες κύνες, ὀνομασθεῖσαι διὰ τοῦ τελευταίου ὀνόματος, διότι ἐλέγετο ὅτι τὸ ἀρχαῖον προῆλθεν ἐκ κυνῶν καὶ ἀλωπεκῶν ἴσως δὲ ἐκ τούτου τοῦ λακωνικοῦ εἶδους τῶν κυνῶν προῆλθε καὶ ἡ ὀνομασία τῶν παρ' ἡμῖν λαγωνικῶν.

Εἰ καὶ αἱ λάκαιναι θήλειαι κύνες ἦσαν εὐφρόστεραι τῶν ἀρρένων κυνῶν, οἱ φιλόθηροι ἐφύλαττον καὶ ἐξεπαίδευον μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας ἐξ ἐκατέρου τοῦ φύλου, καὶ ἐφρόντιζον πολὺ περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ καθαρότητος τοῦ εὐγενοῦς εἶδους, προσπαθοῦντες ὥπως αἱ γενναῖαι κύνες τεκνοποιῶνται οὐχὶ μόνον ἐξ ἐπίσης γενναίων κυνῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀρίστων καὶ νεωτάτων ἐν τούτοις, ἐνίοτε δὲ καὶ μιγνύοντες τὰ διάφορα εἶδη αὐτῶν.

X. B.

Οἱ ἐπόμενοι στίχοι ἀπεσπάρησαν ἐκ τῶν «Ἀρχαίων», ποιήματος ἀνωνύμως δημοσιευθέντος ἐν τῇ «Εὐνομίᾳ», ἐν ἔτει 1864. Μετάφρασιν ἐμμετρον τοῦ ὠραίου τούτου ποιήματος κατεχώρισεν ὁ σοφὸς Γερμανὸς Ellisen ἐν τῷ περιοδικῷ Magazin für die literatur des Auslandes.

Σ. τ. Δ.

ΛΑΗΘΕΙΑΙ

Διχόνοια ὅπου τὸ βλέμμα φέρεις,
Πόλις πρὸς πόλιν, κ' ἐν πρὸς ἄλλο κόμμα,
Κ' ἐντὸς αὐτῶν τῶν φατριῶν ἀκόμα,
Ἐγώτισμός τοὺς διαιρεῖ καὶ ἔρις.
Τίς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ ἐσκέφθη,
Τὸ ἴδιον συμφέρον λησμονήσας;
Τίς πέραν τοῦ παρόντος ἀτενίσας,
Μεγάλην τὴν Ἑλλάδα ὠνειρεύθη;
Ἦ σκέψις καὶ τὸ ὄνειρον ἐκάστου
Οὐχὶ πῶς τὰ κοινὰ νὰ ὠφελήσῃ,
Ἀλλὰ πῶς τ' ὄνομά του ν' ἀντηχήσῃ,
Ἦ πῶς ν' αὐξήσῃ τὰς ἀπολαύς του.
Αὐτὸς τὸ πᾶν, τὰ πάντα δι' ἐκείνον,
Γνώμων αὐτοῦ τὰ ἴδια τοῦ ἔχνη,
Ἐλλὰς τῆς γενετῆς του ἡ πολίχνη,
Καὶ μέγιστος αὐτὸς ἐκ τῶν Ἑλλήνων!
Τίς ποτ' ἐδέχθη νὰ παραχωρήσῃ
Εἰς τὸν καλλίτερόν του θέσιν πρῶτου;

Ἦ τίς συγκατατέθη τὸ ἔγώ του
Εἰς τῆς πατρίδος τὸν βωμὸν νὰ θύσῃ;
Ἵπεροψία καὶ δοξομανία,
Ἀσέβεια, κουφότης, φλυαρία,
Ἐγώτισμός καὶ ἀρχολοπαρία,
Καὶ σπάνις ἔργων, λόγων ἀφρονία,
Τοιαύτη ἡ Ἑλλὰς. Καὶ μὴ νομίσης,
Ὅτι τὴν ἱστορίᾳ ἀναχρονίζων.
Δὲν ἤλλαξ' ὁ στενὸς αὐτῆς ὀρίζων,
Δὲν μετεβλήθ' ἡ τῶν Ἑλλήνων φύσις.
Πλὴν διὰ τί τοσοῦτον ἐξυμνεῖται
Καὶ ἐκθειάζεται ἡ Ἑλλὰς; διότι
Εἰς τοῦ ὀρίζοντος αὐτῆς τὰ σκότη
Λαμπροὶ τινες διέλαμψαν κομήται.
Αὐτοὺς ὕμνουσ' οἱ τῶν αἰώνων ψάλλται,
Αὐτὸν τὸ φῶς λαμπρύνει τὴν πατρίδα,
Καὶ ὅφ' ἐνός τὴν σκέπην Λεωνίδα
Καλύπτονται τοσοῦτοι Ἐφιάλται.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἀναλυτικαὶ τινες μέθοδοι ἐφαρμοζόμεναι ἐν ταῖς τέχναις καὶ τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ.

Περὶ ἀνιχνεύσεως τῆς ἐν τοῖς ἐρυθροῖς οἴνοις τοθεύσεως τῆς χρωστικῆς οὐσίας. Παρασκευάζομεν ταινίας χάρτου δοκιμαστηρίου, βαπτίζοντες ἐπιμήκη τεμάχια χάρτου εἰς διάλυσιν ὀξικοῦ μολύβδου καὶ ξηραίνοντες αὐτάς. Θέλοντες νὰ δοκιμάσωμεν ἂν ὁ ἐρυθρὸς οἶνος ἐνέχῃ ξένην χρωστικὴν οὐσίαν, βαπτίζομεν τὰς τοιαύτας ταινίας εἰς αὐτὸν, ὅτε ἂν μὲν ὁ οἶνος ἦτο γνήσιος οὐδόλως χρώννυται ὁ χάρτης, ἐὰν δὲ ἐχρώσθῃ δι' ἄλλης οὐσίας γίνεται κυανοῦς ἐν τῷ ἰοχρόῳ. Τὴν αὐτὴν τοῦ χρώματος ἀλλοίωσιν παρατηροῦμεν ἐμβαπτίζοντες τεμάχιον καὶ μωλίας εἰς τὸν ὑπὸ ἐξέτασιν οἶνον.

Ἀναγνωρίζεται δὲ προχείρως τὸ εἶδος τῆς προσθέτου χρωστικῆς οὐσίας ὡς ἐξῆς· ὁ ἐξετασθεὶς οἶνος τίθεται εἰς στενὴν φιάλιν δοκιμαστήριον σωληνίσκον καὶ ἀναμιγνύεται μετὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ ἔγκου αὐτοῦ αἰθέρος· μετ' ἐλίγνου ὁ αἰθὴρ ἀνέρχεται πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ οἴνου σχηματίζων στιβάδα τινὰ ἐπ' αὐτοῦ. Ἐὰν μὲν ὁ αἰθὴρ ἐγένετο κίτρινος, προσλαμβάνει δὲ τῇ προσθήκῃ σταγόνων ἀμμωνίας ζωηρῶς ἐρυθρὰν χροιάν, τότε ὁ οἶνος περιέχει καμπεχιανὸν ἐρυθρόξυλον· ἐὰν δὲ ἐγένετο ἐρυθρὸς ἢ ἰοχρῶς καὶ διατηρῇ τὸν χρωματισμὸν τοῦτον καὶ μετὰ τὴν τῆς ἀμμωνίας προσθήκην, ὁ οἶνος περιέχει ἐρυθρόδανον (ἐκ τοῦ ῥιζαρίου). Ἐὰν δὲ τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα τοῦ αἰθέρος ἐξαφανισθῇ χωρὶς νὰ μεταβληθῇ εἰς ἰοχρῶν, οὐδεμίαν ἄλλην ἐκτὸς τῆς φυσικῆς χρωστικῆς οὐσίας τοῦ οἴνου ἐμπεριέχεται, ὅτε ὅμως ἡ ὑπὸ τὸν αἰθέρα στιβαζομένη ἀμμωνία ἀποκτᾷ τὴν χροιάν τοῦ οἴνου· ἐὰν δὲ τέλος, ὁ μὲν αἰθὴρ λευκαίνεται, ἡ δὲ ἀμμωνία ὡσαύτως δὲν χρώννυται, ὑποπτευόμεθα τὴν παρουσίαν φουξίνης.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Σελ. 148, στήλ. 6', στήλ. 29 ἀντὶ ποιητῶν ἀν. πολιτικῶν.

ΑΘΗΝΑΙ — ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ, ΟΔΟΥ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 14